

Säädösten kääntäminen vieraille kielille

- Ohjeita kääntäjille, käännettäjille ja käännösten tarkastajille

OIKEUSMINISTERIÖ

KUVAILULEHTI
06.11.2006

Tekijät		Julkaisun laji Ohje	
Säädöskääntämisen yhteistyöryhmä, Aki Hietanen (puheenjohtaja) Anna Grönqvist (sihteeri)		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Säädösten kääntäminen vieraille kielille. Ohjeita kääntäjille, käännettäjille ja käännösten tarkastajille			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Säädösten kääntämisen ohjepaketti on tarkoitettu tueksi ja apuvälineeksi käännettäessä suomalaisia säädöstekstejä muille kuin kansalliskielille. Yleisten ohjeiden lisäksi pakettiin kuuluu valtioneuvoston kielipalvelun opas käännöstyön teettäjille ja kielenhuolto/termineuvonta-kaavio, oikeusministeriön käyttämä käännessopimusmalli, mallisivu oikeusministeriön käännettävästä säädöksestä, muistio käännösten tarkastajille, ohjeita säädöskäännöstietokannan ylläpitäjille, suppea lakitekniikan peruskäsitteiden sanasto (suomi, ruotsi >englanti) sekä valtiosopimustermien sanasto (englanti-suomi) Ohjeisto on suositusluontoinen kooste eri lähteistä kerättyä aineistoa. Lainsäädäntösanasto on alun perin laadittu tehtävään asetetussa termityöryhmässä. Valtiosopimussanaston valmistelusta on vastannut ulkoasiainministeriön oikeudellinen osasto.			
Avainsanat: (asiasanat) säädökset, säädöskäännökset, kielipalvelu, sanastot			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 5/016/2006			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2006:28		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-392-9
Kokonaissivumäärä 63	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD**JUSTITIE MINISTERIET**

06.11.2006

Författare Samarbetsgruppen för författningsöversättning, Aki Hietanen (ordförande) Anna Grönqvist (sekreterare)		Typ av publikation Anvisning	
		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes	
Publikation Översättning av författningar till främmande språk. Anvisningar för översättare och dem som beställer eller granskar översättningar (Säädösten kääntäminen vieraille kielille. Ohjeita kääntäjille, käännättäjille ja käännösten tarkastajille)			
Publikationens delar			
Referat Anvisningen för översättning av författningar till främmande språk är avsedd att vara ett stöd och hjälpmedel vid översättning av finska författningstexter till andra än nationalspråken. Utöver allmänna instruktioner innehåller anvisningen statsrådets språktjänsts guide för dem som beställer översättningar, en förteckning över språkvårds-/termrådgivningstjänster, justitieministeriets modell för översättningsavtal, en minneslista för dem som granskar översättningar, en modellsida ur en författning som justitieministeriet låtit översätta, anvisningar för dem som uppdaterar författningsdatabasen, en kortfattad ordlista över lagtekniska grundbegrepp (finsk, svensk >engelsk) samt en ordlista över termer i fördragstexter (engelsk - finsk) Anvisningen är av rekommendationskaraktär och innehåller en samling av material ur olika källor. Författningsordlistan har ursprungligen utarbetats av en termarbetsgrupp som tillsatts för detta uppdrag. Ordlistan över termer i fördragstexter har utarbetats inom rättsavdelningen vid utrikesministeriet.			
Nyckelord författningar, författningsöversättningar, språktjänst, ordlistor			
Övriga referensnummer OM 5/016/2006			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Verksamhet och förvaltning 2006:28		ISSN 1458-6436	ISBN 952-466-392-9
Sidoantal 63	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

OIKEUSMINISTERIÖ

TOIMINTA JA HALLINTO 2006:28

Säädösten kääntäminen vieraille kielille

- Ohjeita kääntäjille, käännettäjille ja käännösten tarkastajille

- Päivitetty 27.8.2007

SISÄLLYSLUETTELO

Saatekirje	5
1 Yleisiä ohjeita	6
2 Kuinka teetän käännöstitä?	8
3 Termiapu ja kielenhuolto	13
4 Käännössopimusmalli	14
5 Mallisivu käännöksestä	15
6 Muistilista käännösten tarkastajille	17
7 Säädöskäännösten FINLEX-tietokanta – hakuohjeita	18
8 Säädöskäännösten FINLEX-tietokanta - ohjeita ylläpitäjille	21
9 Säädöskäännöksiä muista maista	26
10 Valtiosopimussanasto	27
11 Lainsäädäntösanasto	42

OIKEUSMINISTERIÖ

Säädösten kääntäminen vieraille kielille

- Ohjeita kääntäjille, käännettäjille ja käännösten tarkastajille

Tämä ohjepaketti on tarkoitettu tueksi ja apuvälineeksi käännettäessä suomalaisia säädöstekstejä muille kuin kansalliskielille. Yleisten ohjeiden lisäksi pakettiin kuuluu valtioneuvoston kielipalvelun *opas käännöstyön teettäjille ja kielenhuolto/termineuvonta-kaavio*, oikeusministeriön käyttämä *käännössopimusmalli, mallisivu* oikeusministeriön käännettämistä säädöksestä, *muistio käännösten tarkastajille, ohjeita FINLEXin säädöskäännösten tietokannan käyttäjille ja ylläpitäjille, lakitekniisten peruskäsitteiden sanasto* (suomi, ruotsi > englantia) ja *valtiosopimussanasto* (englanti-suomi)

Ohjepaketti on suositusluontoinen kooste eri lähteistä kerättyä aineistoa. Sanasto on alun perin laadittu tehtävään asetetussa termityöryhmässä ja siihen sisältyvät käännösvastineet perustuvat huolelliseen harkintaan, jossa on otettu huomioon lausuntokierroksen yhteydessä saadut kommentit. Suositelluista vastineista ei tulisi poiketa ilman pätevää syytä. Samojen vastineiden käytöllä pyritään yhdenmukaistamaan käännöksiä.

Itsestään selvää lienee, ettei ohjepaketin tarkoitus ole korvata muita tiedonlähteitä. Lainsäädäntöä käännettäessä arvokasta tukea saa muun muassa *Valtioneuvoston sanastosta, Tuomioistuinsanastosta* ja muista kielipalvelun julkaisemista sanastoista (valtioneuvoston Valter-termipankissa, www.valter.fi) sekä *Svenskt lagspråk i Finland* –teoksesta. Lisäksi kukin ministeriö ja muu viranomais on oman hallinnonalansa hyvä tietolähde.

Ohjepakettia ja sanastoa on tarkoitus päivittää tarpeen mukaan. Uusin versio on saatavissa oikeusministeriön verkkosivuilla www.om.fi, osiossa Julkaisut (Toiminta ja hallinto –sarja 2006:28). Ohje korvaa oikeusministeriön vuoden 2002 ohjejulkaisun. Oikeusministeriö ottaa kommentteja sekä uudistus- ja muutosehdotuksia mielellään vastaan säädöskäännösten postilaatikkoon law.translations@om.fi. **Tämä versio on päivitetty 27.8.2007.**

1 YLEISIÄ OHJEITA

Käännöstoimeksianto

- Jokaisesta käännöstoimeksiannosta tulisi tehdä kirjallinen **sopimus**. Näiden ohjeiden luvussa 4 olevasta sopimusmallista ilmenevät perusasiat, jotka sopimuksessa on syytä ottaa huomioon.
- Oikeusministeriön käyttämässä käännössopimusmallissa sovitaan, että toimeksiantajalla on oikeus tehdä käännökseen tarpeellisiksi katsomiaan muutoksia. Käytännön syistä tämä lienee tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Mallista voidaan kuitenkin poiketa mainitsemalla sopimuksessa, että mahdollisista muutoksista on keskusteltava kääntäjän kanssa.
- Käännös ei ole vielä valmis ensimmäisen version valmistuttua. Se on syytä **tarkastaa** asiasisällön, viittausten, terminologian ja teknisen ulkoasun osalta. Myös kääntäjän kanssa on hyvä keskustella tässä vaiheessa.

Käännöksen tekijänoikeuksista

- Tekijänoikeuslain (404/1961) 9§:n mukaan viranomaisen tai muun julkisen toimielimen tekemiin tai teettämiin säädöskäännöksiin ei ole tekijänoikeutta. Lakimuutosta koskeneen hallituksen esityksen (28/2004) mukaan tekijänoikeudesta vapaita ovat käännökset, jotka säännöksessä tarkoitettu viranomainen tai muu julkinen toimielin on tehnyt tai teettänyt. Muihin kuin viranomaisten käännöksiin voi käännöksen tekijällä olla teostasoedellytysten täytyessä itsenäinen tekijänoikeus.

Käännettävä aineisto

- Kukin ministeriö päättää aineistosta, joka käännetetään, samoin kohdekielistä.
- Säädösten johtolauseita ja allekirjoituksia ei ole tarpeen kääntää. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset on syytä kääntää, elleivät ne ole ilmeisen epäolennaisia.
- Käännöksinä on tarkoitettu julkaista vain säädösten ajan tasalla olevia versioita. Lainsäädännön muutoksia ei siis käännetä erikseen, vaan muutokset sisällytetään perussäädöksen käännökseen.

Käännösten epävirallisuus

Koska Suomen lainsäädäntö on virallinen vain suomen ja ruotsin kielillä, ovat vieraille kielille tehdyt säädöskäännökset aina epävirallisia. Jokaiseen käännökseen on siitä syystä lisättävä merkintä epävirallisuudesta, esim. englanninkielisissä käännöksissä *Unofficial translation, legally binding only in Finnish and Swedish*.

Saamen kielten asemasta Suomessa

Suomen perustuslain mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (perustuslaki 17 § 3 mom.). Saamelaiskäräjät toteuttaa saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevaa itsehallintoa saamelaisten kotiseutualueella (perustuslaki 121 § 4 mom.). Saamelaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään on säädetty saamen kielilaille (1086/2003) ja laki koskee kaikkia Suomessa puhuttavia saamen kieliä: pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea. Saamen kielilain tavoitteena on yhdessä Suomen perustuslain 17 § 3 momentin kanssa turvata saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja lisätä saamen kielen käyttöä viranomaisissa. Saamen kieli on kansainvälisten sopimusten tarkoittama alkuperäiskansan kieli ja Euroopan neuvoston alueellisia tai vähemmistökieliä koskevan peruskirjan (SopS 23/1998) mukaan Suomessa alueellinen vähemmistökieli. Saamen kieli on myös Suomen kotimainen kieli ja sitä huolletaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa.

Käännöksen kielestä

Kun säädöksiä käännetään vieraille kielille, olennaisinta on välittää säädöksen asiasisältö ymmärrettävästi vastaanottajalle. Käännöksessä kannattaa välttää ns. vanhanaikaista lakikieltä eli vanhentuneiden sanojen ja ilmaisujen käyttöä. Sisältö tulisi ilmaista mahdollisimman selkeästi kuitenkin vaarantamatta tekstin merkitystä ja muodollisuutta.

Viittaukset säädösten välillä ja säädöksen sisällä

Viitattaessa säädöskokoelmanumeroihin merkintätapa on: säädöksen numero ja sen julkaisuvuosi neljällä numerolla (esim. 357/2002). Myös silloin, kun suomenkielisessä lakitekstissä viitataan säädökseen esim. 17.2.1995/206, tulisi säädöksen numero käännöksessä merkitä muotoon 206/1995.

Viitattaessa muuhun lainsäädäntöön on säädösten vieraskielisten nimikkeiden lähde Finlex-säädöstietopankki (www.finlex.fi) tai ministeriö, jonka hallinnonalaan kyseinen säädös kuuluu. Näissä viittauksissa on säädöksistä käytettävä yleisesti käytössä olevaa käännösvastinetta, jos sellainen on. Mikäli säädöksen nimelle ei löydy yleisesti käytettyä vastinetta, käytettävästä vastineesta tulisi sopia toimivaltaisen ministeriön kanssa. Sovittu käännös tulisi sen jälkeen liittää Finlexissä olevaan säädösluetteloon. Kun vakiintunutta vieraskielistä nimeä ei ole ja säädöksestä käännetään ainoastaan nimi, se kirjoitetaan pienillä alkukirjaimilla muotoon *xxxx act* tai *act on xxxx ja sulkeisiin lisätään säädöksen suomenkielinen nimi ja numero vuosilukuineen*.

Momenttien numerointi

Kotimaisesta käytännöstä poiketen oikeusministeriö suosittaa, että viitattaessa momentteihin momentit numeroidaan ja numerot laitetaan sulkeisiin. Tämä mm. mahdollistaa lyhyen kaavan mukaiset viittaukset: ei *section 1, subsection 2, paragraph 3*, vaan *section 1(2)(3)*.

Säädösmuutosten merkitseminen

- On suositeltavaa, että säädöskäännöksen ensimmäisellä sivulla (säädöksen nimikkeen alla, säädöksen numeron jälkeen) on myös säädöskokoelman numero, johon asti lainsäädäntöä on käännöksessä seurattu (esim. *amendments up to 1228/2001 included*).
- Jos muutos koskee kokonaista pykälää, merkitään viittaus muutokseen pykälän numeron (ja mahdollisen otsikon) jälkeen ennen pykälätekstiä. Jos muutos koskee vain yhtä momenttia tai kohtaa/alakohtaa, merkitään viittaus tämän momentin tai kohdan/alakohdan tekstin jälkeen.
- On syytä merkitä myös kohdat, joissa muutos kumoaa esim. kokonaisen pykälän (esim. *Section 3 has been repealed*).

2 KUINKA TEETÄN KÄÄNNÖSTÖITÄ?

Opas virastojen käännoistöitä teettävälle

Koska virastoissa tuotetaan yhä enemmän tekstejä muilla kuin kansalliskielillä ja koska sen johdosta kääntämis- ja käännättämistarve kasvaa, valtioneuvoston kanslian kielipalvelu on laatinut tämän yhteenvedon niistä asioista, joita käännöistöitä teettävän henkilön tulisi ottaa huomioon.

Kielitaito ja kääntäminen

Kielitaito ja kääntäminen eli käännösviestinnän taito ovat kaksi eri asiaa. Siispä kuka tahansa kielitaitoinen henkilö ei ole kääntäjä. Kääntäjä on viestinnän ammattilainen, joka viestii sen kielen ja kulttuurin ehdoilla, jonka edustajille sanoma on suunnattu. Koska Suomessa ei noudateta EU:n periaatetta, että kääntäjä saisi kääntää vain omaan äidinkieleensä, kääntäjän on oltava myös kohdekielensä kulttuurin asiantuntija. Myös EU:ssa kääntäjät joutuvat yhä enemmän kääntämään omasta äidinkielestään vieraille kielille. Käännöksen tarkistaa kuitenkin aina kyseisen kielen syntyperäinen puhuja.

Yleensä kääntäjä hallitsee äidinkielensä lisäksi ainakin yhden vieraan kielen ja on erikoistunut johonkin alaan. Käännättäjän kannattaa varoa viiden kielen ja kymmenen erikoisalan osajia. Erityisesti virallisuonteisten tekstien, kuten säädösten, kääntäminen vaatii pitkäaikaista kokemusta kyseisten tekstien kääntämisestä. Joitakin virallisia asiakirjoja - esim. todistuksia - käännätettäessä kääntäjän tulee olla virallinen kääntäjä vaadittavassa kielessä ja käännössuunnassa.

Virallinen kääntäjä on henkilö, joka on suorittanut virallisen kääntäjän tutkinnon ja siten saanut kääntäjien tutkintolautakunnalta oikeuden käyttää kyseistä nimitystä. Lautakunta myös valvoo virallisten kääntäjien toimintaa. Oleellista on, että heidän kääntämänsä tekstit ovat laillisesti päteviä. Kaikilla kääntäjillä on salassapitovelvollisuus, mutta virallisten kääntäjien salassapitovelvollisuudesta säädetään lisäksi erikseen ”Virallinen kääntäjä ei saa sivulliselle luvattomasti ilmaista eikä yksityiseksi hyödykseen käyttää, mitä hän tässä tehtävässään on saanut tietoonsa” (Laki virallisista kääntäjistä 1148/1988, §6). Virallisten kääntäjien toiminnasta säädetään tarkemmin asetuksella (Asetus virallisista kääntäjistä 626/1989).

Sopivan kääntäjän etsiminen

Sopiva kääntäjä voi löytyä kyselemällä neuvoa ja suosituksia aiemmin samaa erikoisalaa tai kieltä käännättäneiltä. Kääntäjä voi löytyä myös Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL) avulla. Liiton jäsenet ovat kääntäjiä joilla on alan koulutus tai jotka ovat pystyneet työllään osoittamaan omaavansa tarvittavan ammattitaidon.

SKTL:n verkkosivuilla on jäsenluettelo, josta voi etsiä kääntäjää. (www.sktl.net > Jäsenluettelo- ja haku). Luettelossa mainitaan myös, onko kääntäjä suorittanut virallisen kääntäjän tutkinnon. SKTL:n puhelinnumero on (09) 445 927, faksi (09) 445 937 ja sähköposti: sktl@sktl.net.

Ruotsin kieleen liittyvissä asioissa auttavat virastojen omat ruotsintajat ja valtioneuvoston käännöstoimisto (kaannostoimisto@vnk.fi), puh. (09) 160 22093.

Saamen kielilain mukaisia käännöksiä voi tilata Saamelaiskäräjien saamen kielen toimistolta, puh. (016) 665 011 tai faksi (016) 671 323, (www.samediggi.fi).

Käännöksen hinta

Käännöstöiden hinnoittelu on vapaata. Kääntäjän kanssa tulee etukäteen sopia sivun koosta, sivuveloituksesta ja siitä, mitkä seikat vaikuttavat hintaan: työn vaikeus, kiireinen aikataulu, tekstin tarkastus, tekstin oikoluku ennen painattamista, tekstin sisältöön tulevat mahdolliset muutokset jne. On hyvä muistaa, että halvin, mutta ei myöskään kallein, tarjous ole aina paras.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL) sivuilla (www.sktl.net > Hyödyllistä tietoa) on palkkiotilastoja, jotka antavat käsityksen käännösten hintatasosta.

SKTL:n tilastojen mukaan jäsenistön eniten käyttämä sivukoko on 1560 merkkipaikkaa eli 26 riviä, á 60 lyöntiä. Koska sivun koko kuitenkin voi vaihdella, siitä on erikseen sovittava kääntäjän kanssa toimeksiannon yhteydessä.

Käännöstyön teettäjän muistilista

1 Aikataulu

Ota hyvissä ajoin yhteyttä kääntäjään ja pyydä arvio siitä, kuinka kauan tarvitsemasi käännöksen tekeminen kestää Sovi kääntäjän kanssa sivun koosta. Kun kuvittelet kääntämisaikaa, muista, miten paljon aikaa itseltäsi menee omaa alaasi käsittelevän ja äidinkielelläsi kirjoittaman tekstin muokkaamiseen sen ensimmäisestä luonnoksesta lopulliseen versioon. Kääntäjä joutuu käymään läpi lähes samat työvaiheet. Varaa aikaa myös kääntäjän kanssa käymiisi neuvotteluihin.

2 Tarkoitus ja kohderyhmä

Mieti, mihin tarkoitukseen käännös tulee ja miten alkuperäistä tekstiä tulisi muuttaa tai yksinkertaistaa kohderyhmää varten. Pitäisikö joitakin kohtia selittää tarkemmin, jotta viesti välittyisi oikeana? Useimmiten tekstiä pitää muokata kohderyhmän mukaan.

Jotta käännetty teksti olisi tyyliltään asianmukainen, kääntäjän on tiedettävä, onko kysymyksessä esite, puhe, lehtijuttu, esitelmä tai jokin muu, ja onko teksti tarkoitettu suurelle yleisölle, alan asiantuntijoille tai jollekin muulle lukija- ja kuulijakunnalle?

3 Taustatietoa

Anna kääntäjälle käännettävän tekstin lisäksi aiheeseen liittyvää hyvälaatuista suomen- ja kohdekielistä tausta-aineistoa. Näin helpotat kääntäjän työtä ja varmistat termien yhdenmukaisuuden. Aiheesta aikaisemmin tehdyistä käännöksistä voi myös olla suurta apua.

Englanninnosta teetettäessä on myös mainittava, halutaanko britti- vai amerikanenglantia.

4 Termiapua

Sovi, kuka tarkastaa termit. Yksinkertainenkin teksti voi sisältää yllättävän paljon erikoistermejä. Kaikkien edun mukaista on, että termistö on yhdenmukaista ja vakiintunutta. Oman organisaation kääntäjät ja virkamiehet ovat yleensä hyvin perillä alansa vakiintuneista käsitteistä ja niiden vieraskielisistä vastineista. Anna heidän yhteystietonsa kääntäjälle. Jos alalta on olemassa esimerkiksi sanastoja tai sanalistoja, kerro niiden olemassaolosta tai toimita ne kääntäjälle. Neuvo yhteys valtioneuvoston kanslian kielipalveluun ja mahdollisiin muihin neuvontapisteisiin.

Ks. luku 3 *Termiapu ja kielenhuolto*.

5 Oikoluku

Eri kielissä on erilaisia sääntöjä, jotka koskevat tavutusta, isoja pieniä alkukirjaimia, lyhenteitä ja asettelua. Siksi kannattaa sopia kääntäjän kanssa lopullisen tekstin oikoluvusta ennen sen painoon menoa. Näin vältytään tekstin uskottavuutta heikentäviltä muotovirheiltä.

6 Kielentarkastus

Kustannuksissa on otettava huomioon myös asiatarkastuksen ja kielentarkastuksen osuus. Painettavaksi tuleva käännoteksti kannattaa aina luettaa myös alan asiantuntijalla ja kohdekielen syntyperäisellä puhujalla. Näihin käytäntöihin liittyvistä toimintatavoista ja kustannuksista on sovittava kääntäjän kanssa.

7 Toimitustapa

On sovittava, millä ohjelmalla käännot tulee tehdä ja miten se tulee toimittaa käännättäjälle.

8 Tekijänoikeus

Kääntäjällä on tekijänoikeus (isysoikeus, vaikka muut oikeudet olisikin myyty) kääntämiinsä teksteihin, joten kääntäjän nimen tulee olla näkyvissä, mikäli kääntäjä niin haluaa. Näin taataan myös käännotekstin laatu, kun tekijä ei voi piilotella näkymättömissä. Kääntäjän luovuttamaan valmiiseen tekstiin ei saa tehdä muutoksia kääntäjää konsultoimatta. Kääntäjällä ei kuitenkaan ole tekijänoikeutta lakien, asetusten, valtiosopimusten ja viranomaispäätösten käännoteksteihin, jos käännotekstin on teettänyt viranomainen tai muu julkinen toimielin (tekijänoikeuslain 9§:n muutos tuli voimaan vuoden 2006 alussa, 14.10.2005/821).

9 Käännotekstin arviointi ja palaute

Samasta alkuperäistekstistä voidaan laatia monta erilaista hyvää käännotekstiä. Käännotekstin paremmuus on silloin makuasia.

Sujuvasta ja selkeästä alkuperäistekstistä on helpompi tehdä sujuva ja selkeä käännoteksti. Huonon tai epätarkan käännotekstin takana on usein epätarkka alkuteksti, jonka sanoma ei välity kirjoittajan haluamalla tavalla. Usein alkuperäistekstin hämärät kohdat paljastuvat vasta käännotekstiä tehdessä.

Jos et ole tyytyväinen käännotekstiin, keskustele asiasta kääntäjän kanssa. Yhteistyöllä päästään parhaaseen lopputulokseen. Anna palautetta kääntäjälle myös silloin, kun olet tyytyväinen saamaasi käännotekstiin.

11 Säilytys ja saatavuus

Jotta virastoissa ei käännotekstiä samaa tekstiä useaan kertaan eri yksiköissä, olisi syytä keskittää tieto käännoteksteistä johonkin yhteiseen pisteeseen, josta kaikilla olisi mahdollisuus tarkistaa jo olemassa olevat käännotekstit. On myös huomattava, että ns. vanhentuneet tekstit eivät välttämättä ole kaikille vanhentuneita, vaan niistä voi olla esimerkiksi kääntäjälle suuri apu.

3 TERMIAPU JA KIELENHUOLTO

Valtioneuvoston kanslian kielipalvelu neuvoo hallinnon termeissä. Sähköposti: kielipalvelu@vnk.fi, puh. (09) 160 22058 (arkisin klo 8-12) ja faksi (09) 160 22163. Kielipalvelun kotisivut ovat osoitteessa www.vnk.fi > Toiminta > Käännös- ja kielipalvelut.

Valtioneuvoston termipankki Valter on maksuton verkkopalvelu osoitteessa www.valter.fi. Palveluun on sijoitettu valtioneuvoston kielipalvelun sanastoprojekteissa tuotettuja sanastoja, mm. Valtioneuvoston sanasto, Budjettisanasto, Tuomioistuinsanasto, Verosanasto, Korkeakoulusanasto ja Maataloussanasto. Viimeisimpänä ilmestynyt Työmarkkinasanasto ei ole vielä Valterissa, mutta se löytyy pdf-muodossa osoitteesta www.vnk.fi > toiminta > käännös- ja kielipalvelut > julkaisut. Lisäksi kielipalvelussa laaditaan kääntäjien työn tueksi sanastoja ja suosituksia ajankohtaisista aiheista. Osa niistä löytyy osoitteesta www.vnk.fi > toiminta > käännös- ja kielipalvelut > sanastot ja ohjeet.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kotisivuilta (<http://www.kotus.fi>) löytyy paljon tietoa. Neuvontapuhelimet ovat suomen kielen neuvonta (09) 701 4991, virkasuomen neuvonta (09) 701 9475, EU-kielineuvonta (09) 731 5317, nimineuvonta (09) 701 9365, ruotsin kielen neuvonta (09) 701 3484, virkaruotsin neuvonta (09) 731 5243 ja saamen kielen neuvonta (016) 676 402. Suomen kielen kielentarkistuksen puhelin on (09) 731 5230.

Sanastokeskus TSK:n maksullinen neuvontapuhelin on (09) 608 876, sähköposti: termipalvelu@tsk.fi ja faksi (09) 608 859. Lisätietoa saa Sanastokeskuksen WWW-sivuilta <http://www.tsk.fi>.

Sanastokeskus TSK:n TEPA-termipankki on maksuttomassa käytössä osoitteessa <http://www.tsk.fi>. Sanastokeskuksen sivustolla julkaistaan myös Tietotekniikan termitalkoiden ja pankki- ja rahoitusalan termisuosituksia. Sivustolta löytyy tietoa sanastotyöstä ja Sanastokeskuksen sanastoista, joista osa on julkaistu pdf-muodossa Internetissä.

Yksityiset käännöstoimistot neuvovat myös, mutta palvelu on tietenkin maksullista.

Termineuvonta

Valtioneuvoston kielipalvelu

Mitä on alivaltiosihteeri englanniksi?
(09) 160 22058, ma-pe 8-12, maksuton
kielipalvelu@vnk.fi

FINLEX-säädöstietopankki

Säädöskäännökset
<http://www.finlex.fi> > säädöskäännökset

- Lainsäädäntösanasto
- Tuomioistuinsanasto
- Valtiosopimusten suomentaminen

Kielineuvonta *

energiankulutus vai energian kulutus?
(09) 701 4991, ma 9–11.30, ti–pe 9–14, maksuton, suljettu heinäkuun

Virkakielen neuvonta *

Voiko virkatekstissä käyttää minä-muotoa?
matti.rasanen@kotus.fi

Nimistöneuvonta **Säätytalolla vai Säätytalossa?*

(09) 701 9365, ma–pe 9.30–11.30

EU-kielineuvonta **COREPER vai Coreper? EIB vai EIP?*

eu-kielineuvonta@kotus.fi

Ruotsin kielen neuvonta ***Svensk språkrådgivning***Hur förkortas telefon?*

(09) 701 3484, ma–pe 9–11, ti–to myös 13–15

svenska@focis.fi

* Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa

EU:n termipankki IATE (johon on koottu mm. aiemmat Eurodicautom- ja TIS-termipankkien termit) <http://iate.europa.eu>*Mitä on puiteohjelma ranskaksi?*

4 KÄÄNNÖSSOPIMUSMALLI

OIKEUSMINISTERIÖ

S O P I M U S

Toimeksiantaja	Oikeusministeriö
Kääntäjä	xxx
	ovat sopineet seuraavasta käännöstoimeksiannosta:
Käännettävä aineisto	xxx
Käännösohjeet	xxx
Käännöspalkkio	Käännöksestä maksetaan x € käännetyltä sivulta (x merkkiä/sivu) (+arvonlisävero 22 %)
	Kääntäjä toimittaa käännöksen valmistuttua erillisen laskun käännöspalkkiosta.
Toimitus	Käännös toimitetaan toimeksiantajalle paperikopioina ja sähköpostin liitteenä Word-tiedostoina viimeistään x.x.
Muutosoikeus	Toimeksiantajalla on oikeus tehdä käännöksiin tarpeelliseksi katsomiaan muutoksia. [Mahdollisista muutoksista on keskusteltava kääntäjän kanssa.*]
	Helsingissä x.x.2007
	x .x.2007
	P.N. ylivohtaja oikeusministeriö
	T.T. (kääntäjä)

5 MALLISIVU SÄADÖSKÄÄNNÖKSESTÄ

Huom! Mallisivu ei ole mallikäännös. Sen tarkoitus on näyttää miten *Unofficial translation ja numeroinnit suositellaan merkittäviksi.*

**NB: Unofficial translation,
legally binding only in Finnish and Swedish**
Ministry of Justice, Finland

Marriage Act

(234/1929; amendments up to 1226/2001 included)

Part I — **CONCLUSION AND DISSOLUTION OF MARRIAGE** (411/1987)

Chapter 1 — **General provisions** (411/1987)

Section 1 (411/1987)

- (1) A woman and a man who have agreed to marry each other shall be considered engaged.
- (2) Marriage shall be concluded by a marriage ceremony.
- (3) Before the marriage ceremony it shall be certified that there are no impediments to the marriage.

Section 2 (411/1987)

- (1) The spouses shall be equal. In the marriage, they shall display mutual trust and together work for the good of the family.
- (2) Each spouse shall, himself or herself, have the right to decide whether to engage in gainful employment and in societal and other activities outside the family.

Section 3 (411/1987)

Marriage shall dissolve when one of the spouses dies or when the spouses are granted a divorce.

Chapter 2 — **Impediments to marriage** (411/1987)

Section 4 (411/1987)

- (1) A person under 18 years of age shall not marry.
- (2) The Ministry of Justice may, however, for special reasons grant a person under 18 years of age a dispensation to marry. Before the matter is decided, the custodian of the applicant shall be reserved an opportunity to be heard if his or her whereabouts can be determined with reasonable measures.

Section 5 has been repealed.

Section 6 (1226/2001)

No person shall marry if his or her prior marriage is still in force. Likewise, no person shall marry if his or her registered partnership is in force.

Section 7 (411/1987)

- (1) No person shall marry her father, his mother, his or her grandparent or other direct ascendant, nor his or her child, grandchild or other direct descendant.
- (2) Siblings or half-siblings shall not intermarry.

Huom. Tämä sivu on tulostettu FINLEX-säädöstietopankista (www.finlex.fi).

Avioliittolaki 13.6.1929/234

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA (16.4.1987/411)

AVIOLIITON SOLMIMINEN JA PURKAMINEN

1 LUKU ([16.4.1987/411](#))

Yleisiä säännöksiä

1 § ([16.4.1987/411](#))

Nainen ja mies, jotka ovat sopineet menevänsä avioliittoon keskenään, ovat kihlautuneet. Avioliitto solmitaan vihkimisellä.

Ennen vihkimistä on selvítettävä, ettei avioliitolle ole esteitä.

2 § ([16.4.1987/411](#))

Puolisot ovat keskenään yhdenvertaiset. Heidän tulee avioliitossa osoittaa keskinäistä luottamusta sekä yhteisesti toimia perheen hyväksi.

Kummallakin puolisollla on oikeus itse päättää osallistumisestaan ansiotyöhön sekä yhteiskunnalliseen ja muuhun toimintaan perheen ulkopuolella.

3 § ([16.4.1987/411](#))

Avioliitto purkautuu, kun toinen puoliso kuolee tai julistetaan kuolleeksi taikka kun puolisot tuomitaan avioeroon.

2 LUKU ([16.4.1987/411](#))

Avioliiton esteet

4 § ([16.4.1987/411](#))

Avioliittoon ei saa mennä alle kahdeksantoistavuotias.

Oikeusministeriö voi kuitenkin erityisistä syistä antaa kahdeksaatoista vuotta nuoremmalle luvan mennä avioliittoon. Ennen asian ratkaisemista luvanhakijan huoltajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos hänen olinpaikkansa voidaan kohtuullisin toimenpitein selvittää.

5 §

5 § on kumottu L:lla 1.4.1999/448.

6 § ([13.12.2001/1226](#))

Kukaan ei saa mennä avioliittoon, jos hänen aikaisempi avioliittonsa on vielä voimassa. Avioliittoon ei myöskään saa mennä se, jonka rekisteröity parisuhde on voimassa.

7 § ([16.4.1987/411](#))

Kukaan ei saa mennä avioliittoon isänsä, äitinsä, näiden vanhempien tai muun suoraan takenevassa polvessa olevan sukulaisensa kanssa eikä lapsensa, lapsenlapsensa tai muun suoraan etenevässä polvessa olevan sukulaisensa kanssa.

Sisarukset ja puolisisarukset eivät saa mennä keskenään avioliittoon.

6. MUISTILISTA KÄÄNNÖSTEN TARKASTAJILLE

Ministeriöissä on pyrittävä huolehtimaan siitä, että valmiit, tarkastetut säädöskäännökset saadaan mahdollisimman pian Finlex-säädöstietopankkiin.

Viraston sisällä osastoja ja yksiköitä voidaan kehottaa priorisoimaan viimeistelyä vaille olevia käännöksiä sekä paljon kysytyjä tai muuten keskeisiä säädöksiä.

Asianomainen lainvalmistelija tarkastaa käännöksen. Huomio olisi kiinnitettävä seuraaviin asioihin:

- onko säädös ajan tasalla (kaikki muutokset tehty)
- säädöskokoelman numero
- kaikki viittaukset ja numerot
- onko keskeinen terminologia oikein
- yleiskieleen ei yleensä kiinnitetä huomiota.

Kun käännökset on saatu Finlexiin, lainvalmistelijoilla tulee olla päivitysvastuu. Käytännössä valmistelijoiden tulisi huolehtia siitä, että myös muutokset käännetään systemaattisesti ja Finlexissä olevat käännökset pidetään näin ajan tasalla. Lainvalmistelijoiden tulisi muutoinkin seurata oman vastualueensa säädösten kääntämistarpeita ja tehtävä niiden edellyttämiä aloitteita.

7 SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSET FINLEX-TIETOPANKISSA - HAKUOHJE

Säädöskäännösten tietokanta on toteutettu osana Finlex-säädöstietopankkia www.finlex.fi. Tietokanta sisältää eri ministeriöiden tuottamien käännösten viitetiedot sekä käännöstekstit suuresta osa käännöksistä.

Säädöskäännöksiin päästään FINLEXin pääsivulta valitsemalla ensin pääryhmän **Lainsäädäntö**.

Säädöskäännösten tietokannan suora osoite, jonka voi merkitä esimerkiksi kirjanmerkiksi, on <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset>

The screenshot shows the FINLEX website interface. At the top, there's a navigation bar with 'Lainsäädäntö', 'Oikeuskäytäntö', 'Viranomaiset', 'Valtiosopimukset', and 'Hallituksen esitykset'. The main content area is titled 'Säädöskäännösten tietokanta'. It includes a search bar with a dropdown menu for 'Siirry säädökseen (numero/vuosi):' and a 'Siirry' button. Below the search bar is a list of years from 2007 to 1734, with 2003 selected. The page also includes a sidebar with 'SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSET' and 'PIKAHAKU' sections, and a bottom section for 'Kaikki säädöskäännökset aakkosjärjestyksessä' with alphabetical filters for English, French, German, and Spanish.

Säädöskäännösten tietokannassa on noin 700 säädöskäännöksen viitetiedot ja noin 500 käännöstekstiä. Käännöstekstien kokoelma täydentyy jatkuvasti. Suurin osa käännöksistä on englanninkielisiä. Lisäksi mukana on muutamia ranskan-, saksan, espanjan- ja venäjänkielisiä säädöskäännöksiä. Käännöksen viitekortilta on linkki käännöstekstiin (pdf-tiedosto) ja linkki ko. lain tai asetuksen muutostietoihin (säädösmuutosten hakemistossa).

Viitekortilla pitäisi myös olla tieto käännöksen valmistumisajankohdasta sekä tieto siitä, mihin säädöskokoelman numeroon asti käännöksessä on seurattu säädösmuutoksia.

1144/1991 englantia	
 Säädöksen teksti	 Säädöksen muutostiedot
Ahvenanmaan itsehallintolaki	
Självstyrelselag för Åland Act on the Autonomy of Åland	
Hallinnonala:	Oikeusministeriö
Käännös valmistunut:	31.10.2004
Saatavuus:	 Säädöksen teksti
Säädösmuutoksia seurattu:	68/2004
Huomautus:	--

Tiedonhaku säädöskäännöksistä

Pikahaku

Pikahaku kohdistuu säädöskäännösten viitetietoihin, kuten nimeen, numeroon ja kieliversioon. (Haku säädöstekstin sisältöön toteutuu vuonna 2007).

- Haku nimellä esim. osakeyhtiö*.
- Haku säädöksen numerolla esim. 731/1999.
- Haku vieraskielisellä nimellä, esim. national*.
- Haku viranomaisen nimellä, esim. oikeusminis*.
- Haku kieliversiolla ja nimellä esim. saksa ja viranom*. Hakusanan katkaisumerkkinä on *. Erikseen on selattavissa luettelo käännöksistä, jotka on viimeksi päivitetty.

Tarkennettu haku

Tarkennetun haun lomakkeella voit hakea tarkemmin kieliversiolla (englanti-saksa-espanja-ranska-venäjä) ja viitetiedoilla (säädöksen nimi tai numero).

Haku vuosikansioista

Säädöskäännösten tietokannan pääsivulla on vuosikansioihin sijoitettuna kaikki käännökset. Vuosikansiossa ovat käännökset alkuperäisen säädöksen julkaisuvuoden mukaan (ei siis esimerkiksi tuoreimman muutossäädöksen mukaan).

Haku aakkosellisista luetteloista

Säädöskäännösten tietokannan pääsivulla on aakkosellinen luettelo eri kielillä saatavilla olevista käännöksistä. Aakkosellinen luettelo on suomenkielisillä Finlex-sivuilla säädöksen suomenkielisen nimen mukaisessa järjestyksessä ja vastaavasti ruotsinkielisessä käyttöliittymässä (osoite <http://www.finlex.fi/sv/laki/kaannokset/>) säädöksen ruotsinkielisen nimen mukaisesti ja englanninkielisessä käyttöliittymässä (<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/>) englanninkielisen nimen mukaisesti.

Alla författningsöversättningar i alfabetisk ordning: A

[508/1997 engelska](#)

Adoptionsförordning

 [Texten i författningen](#)

[153/1985 engelska](#)

Adoptionslag

 [Texten i författningen](#)

[1143/1994 engelska](#)

Alkohollagen

 [Texten i författningen](#)

[1587/1993 engelska](#)

Aravaförordning

 [Texten i författningen](#)

[1189/1993 engelska](#)

Aravalag

 [Texten i författningen](#)

Säädöskäännöksiä koskevat sanastot

Finlexiin on liitetty kolme sanastoa, joista on hyötyä säädöskäännösten käyttäjille ja säädösten kääntäjille. **Lainsäädäntösanasto** on suppea lakitermien sanasto (suomi-ruotsi-englanti), **tuomioistuinsanasto** on oikeusministeriön ja valtioneuvoston kanslian julkaisema 241-sivuinen monikielinen sanasto (suomi-ruotsi-englanti-ranska-saksa) ja **valtiosopimussanasto** on ulkoasiainministeriön valmisteleva valtiosopimustermien kääntämistä koskeva suositus (englanti-suomi).

8 SÄÄDÖSKÄÄNNÖSTEN TIETOKANNAN YLLÄPITÄJÄN OHJEET

8.1 SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSIÄ KOSKEVIEN TIETOJEN TALLENNUS FINLEX-TIETOKANTAAN

Säädöskäännösten tietokanta on toteutettu osana Finlex-säädöstietopankkia. Tietokanta toimii Edita Oy:n teknisessä palvelussa. Tietokannan päivittäjät käyttävät www-lomaketta säädöskäännöksiä koskevien tietojen tallentamiseen, muuttamiseen, käännöstekstien lähettämiseen sekä käännöstietojen poistamiseen.

Käännöstietokannan ylläpidossa erillinen sisäänkirjautuminen tehdään osoitteessa <http://prima.edita.fi/ca2/finlex/kaannos>
Sisäänkirjautumisessa käytetään virastokohtaista käyttäjätunnusta ja salasanaa.

Käyttäjätunnus ja salasana toimitetaan ministeriöiden yhdyshenkilöille sähköpostitse. Jokaiselle virastolle on tehty yksi käyttäjätunnus ja salasana. Käyttäjätunnusten ja salasanojen määrittelystä vastaavat oikeusministeriö ja Edita Prima Oyj. Säädöskäännösten tietokannan päivityksessä suositellaan käytettävän suhteellisen tuoreita selainversioita, esimerkiksi MS Internet Explorer-selaimen versiota 6.

Kun ylläpitäjä kirjautuu sisään säädöskäännösten ylläpitoon, näytölle tulee hakulomake, jolla voi hakea vanhoja käännöksiä päivitettäväksi tai lisätä uuden säädöskäännöksen. Vanhoja käännöksiä voi hakea numeron perusteella, kielen perusteella tai hakemalla kaikkien käännösten luettelon.

poistu

Säädöskäännökset

FINLEX - SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSET

Lisää uusi säädöskäännös

Numero / Vuosi /

Kieli ▼

Nimike

Uusia käännöksiä koskevien tietojen tallennusta varten on valmistettu www-lomakepohja, joka saadaan näytölle näpäyttämällä käännösluettelon alussa olevaa **Lisää uusi säädöskäännös**-painiketta. Lisää uusi säädöskäännös-toiminto tuo näytölle tunnistetietoja koskevan lomakkeen, johon tulee täyttää käännöksen kieltä sekä säädöksen säädöskokoelmanumeroa koskevat tiedot, esimerkiksi kieli: englanti, numero: 424, vuosi:2006. Tallenna-painikkeella päästään uudelle lomakkeelle, johon viedään käännöksen yksityiskohtaiset tiedot.

FINLEX - SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSET - LISÄÄ

Poistu tallentamatta muutoksia

Tunnistetiedot

Kieli

Numero

Vuosi

Lomakkeella ovat seuraavat kentät, joihin tiedot tallennetaan:

Tunnistetiedot

1) Säädöksen kieli, numero ja vuosi

Nimiketiedot

2) Suomenkielinen otsikko

3) Ruotsinkielinen otsikko

4) Vieraskielinen otsikko

Tekijänoikeustietoja ei enää merkitä (tekijänoikeuslain muutoksen vuoksi)

Muut tiedot

5) Hallinnonala tulee automaattisesti

6) Käännöksen valmistumispäivämäärä (pp.kk.vvvv)

7) Säädösmuutoksia seurattu: säädösnumero nnnn/vvvv

8) Kääntäjät

9) Mahdolliset huomautukset tai lisätiedot (esimerkiksi asiantarkastajia koskevat tiedot)

Saatavuus

10) Tiedosto (**Selaa**-toiminnolla valitaan omalta koneelta käännöstiedosto)

11) Linkki (jos käännös viranomaisen omalla verkkosivulla)

Lopuksi painetaan **Tallenna**-painiketta

 poistu

 Säädöskäännökset

FINLEX - SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSET - MUOKKAA

Poistu tallentamatta muutoksia

Tunnistetiedot

Kieli englanti
Numero 434
Vuosi 2003

Nimike

Suomenkielinen (*) Hallintolaki
Ruotsinkielinen (*) Förvaltningslag
Vieraskielinen (*) Administrative Procedure Act

Tekijänoikeus

Ministeriö
Muu

Muut tiedot

Hallinnonala (*) Oikeusministeriö
Valmistunut (pp.kk.vvvv)
Seurattu sääd.nro
Kääntäjä

Huomautus

Saatavuus

- Ei saatavilla
 Tiedosto
 Linkki
 Muu

Lomakkeen täyttämisen jälkeen tiedot tallentuvat suoraan tietokantaan kun painetaan lomakkeen lopussa olevaa **Tallenna** -painiketta. Jos tietoja ei haluta tallentaa, voidaan valita lomakkeen lopusta kohta **Poistu tallentamatta muutoksia**.

Käännöksen tiedoston valinta (kohdassa 10):

Selaa-valinnalla ylläpitäjä voi ensin etsiä omalta koneeltaan siirrettäväksi tarkoitettun käännöstekstin. Kun oikea teksti on valittu, teksti saadaan siirrettyä omalta koneelta käännöstietokantaan. Tietokantaan on mahdollista liittää useita PDF -tiedostoja tai muita tiedostoja, jos esimerkiksi säädöskäännös sisältää liiteosan. Aineiston käytön helpottamiseksi suositellaan PDF-tiedostomuotoa, mutta tekstit voidaan tallentaa myös muussa tiedostomuodossa (esim. Word-tiedostomuodossa, HTML-tiedostoina, tai RTF-muodossa).

Kaikki lomakkeelle tallennetut tiedot tulevat julkisessa palvelussa näkyviin, lukuun ottamatta kielenkääntäjää koskevia tietoja.

8.2 KÄÄNNÖSTIETOJEN MUUTTAMINEN

Kun halutaan muuttaa aiemmin tallennetun käännöksen tietoja, valitaan käännösluettelosta haluttu käännös näpäyttämällä luettelosta käännöksen otsikkotiedon vieressä olevaa **Muokkaa** -kohtaa. Tällöin näytölle saadaan aiemmin tallennetun käännöksen tiedot, joita on mahdollista muuttaa ja täydentää. Kun muutokset on tehty, lopuksi painetaan lomakkeen lopussa olevaa **Tallenna**-painiketta. Vasta silloin muutokset tallentuvat tietokantaan ja korvaavat aiemmin tallennetut tiedot.

FINLEX - SAADOSKÄÄNNOKSET

Lisää uusi säädöskäännös

Numero / Vuosi /

Kieli

Nimike

Kieli	Nimike	Kuvaus		
saksa	621/1999	Gesetz über die Öffentlichkeit der Tätigkeit von Behörden		
englanti	621/1999	Act on the Openness of Government Activities		

Yhteensä 2 säädöskäännöstä.

Mikäli on tarpeen kokonaan poistaa tietokantaan tallennetun käännöksen tiedot, esimerkiksi sen vuoksi, että samasta käännöksestä on valmistettu kaksi erillistä käännöskorttia, se voidaan tehdä **Poista**-toiminnolla valitun käännöksen kohdalla. **Poista**-toiminto tuo poistettavan käännöskortin näytölle ja dokumentin lopussa on varsinainen Poisto-painike. Kun poisto on tehty Poisto-painikkeella, ohjelma palaa takaisin käännösluetteloon.

Joskus tulee eteen tilanne, että säädös, josta käännös on valmistettu, on kumottu. Tällöin voidaan säädöskäännöksen korttiin merkitä tieto siitä, että kyseessä on käännös kumotusta säädöksestä. Käännöksillä voi olla käyttöä vielä pitkään sen jälkeen kun kyseinen säädös on kumottu, joten ei ole tarpeen poistaa käännöstä koskevia tietoja tai käännöstekstiä tietokannasta.

Jos tietokannasta vahingossa poistetaan käännöksen viitetietoja ja liitetiedostoja, kannattaa ottaa välittömästi yhteyttä oikeusministeriöön (Aki Hietanen, sähköposti etunimi.sukunimi@om.fi) tai Editaan (Risto Talo, p. 020 45000, sähköposti etunimi.sukunimi@edita.fi).

8.3. UUSIEN KÄÄNNÖSVERSIONOIDEN TUOTTAMISESTA JA KÄÄNNÖSTEKSTIEN SÄILYTTÄMISESTÄ YLLÄPITÄJÄN OMALLA KONEELLA

Säädöskäännösten tietokanta Finlexissä on olemukseltaan muuttuva tietokanta-aineisto. Koska säädösteksteihin tulee säännöllisesti muutoksia, myös käännöksiä joudutaan päivittämään ajan tasalle. Finlexiin siirrettävien käännöstekstien tiedostomuodoksi on suositeltu PDF-tiedostoa sen vuoksi että niissä tekstin ulkoasu pysyy muuttumattomana eikä käyttäjien koneissa tarvitse olla tiettyä tekstinkäsittelyohjelmaa (PDF-tiedostojen lukuohjelma on maksuton).

Jotta jokaisella ministeriöllä olisi **kääntäjiä varten** saatavissa helposti muokattavissa oleva käännösteksti (tekstinkäsittelyä varten), suositellaan kaikkien käännöstekstien säilyttämistä ministeriöiden omissa ”käännösvarastoissa” eli erillisessä käännöshakemistossa, joko ylläpitäjän omalla koneella tai ministeriön palvelinkoneella, tekstinkäsittelymuodossa (Word, WP, RTF-yleismuoto tai muu). PDF-tiedostoja ei voida helposti palauttaa tekstinkäsittelymuotoon, vaan niiden muuntaminen tekstinkäsittelyyn vaatii aina lisätyötä.

8.4 LINKITTÄMINEN SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSIIN OMILTA KOTISIVUILTA

Säädöskäännösten tietokantaan tallennettuihin säädösteksteihin on mahdollista tehdä linkityksiä esimerkiksi ministeriöiden omilta kotisivuilta. Linkitystavat ovat seuraavat:

- 1) Linkki säädöskäännösten pääsivulle
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/>

- 2) Linkki säädöskäännösten englanninkieliselle pääsivulle
<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/>

- 2) Linkki suoraan käännöstekstiin:
 - säädöksen numero 1121/2005
 - käännöstekstin osoite:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2005/en20051121.pdf>

- 3) Linkki säädöskortille:
 - säädöksen numero 359/2003
 - säädöskäännöskortin osoite:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2003/en20030359>

9 SÄÄDÖSKÄÄNNÖKSIÄ MUISTA MAISTA

Vieraskielisiä säädöskäännöksiä on saatavissa useista EU-maista. Laajoja käännöskokoelmia on kuitenkin vain muutamissa EU-maissa. Luettelossa olevat verkkosivustot sisältävät mittavan määrän säädöskäännöksiä lähinnä englannin kielellä.

Ruotsin lainsäädäntö

Regeringskansliet <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3288>

Norjan lainsäädäntö

Lovdata <http://www.lovdata.no/info/lawdata.html>

Tanskan lainsäädäntö

Juraportal <http://juraportal.dk/links/010/010/040/>

Ranskan lainsäädäntö

Legifrance <http://www.legifrance.gouv.fr>

Saksan lainsäädäntö

German Law Archive <http://www.iuscomp.org/gla/>

Itävallan lainsäädäntö

Rechtsinformationssystem <http://www.ris.bka.gv.at/englische-rv/>

Viron lainsäädäntö

Eesti õiguskeele keskus <http://www.legaltext.ee/indexen.htm>

Latvian lainsäädäntö

Translation and Terminology Centre <http://www.ttc.lv/?id=50>

Liettuan lainsäädäntö

Seimas http://www3.lrs.lt/dokpaieska/forma_e.htm

N-Lex <http://n-lex.europa.eu>

EU:n kansallisten säädös- tietokantojen portaali

Eri maiden lainsäädäntöä voi hakea myös eduskunnan kirjaston linkkitietokannasta (ELKI). Lainsäädäntölinkit maittain löytyvät osoitteesta <http://www.eduskunta.fi/kirjasto/Elki/lainsaadanto.html>

Ison-Britannian, Pohjois-Irlannin, Skotlannin ja Walesin lainsäädäntöä löytyy osoitteesta http://www.opsi.gov.uk/legislation/about_legislation.htm

10 VALTIOSOPIMUSTEN SUOMENTAMINEN

I. YLEISTÄ

Valtiosopimus on yleisnimitys eri tyyppisille valtioiden välisille sitoville sopimuksille. Valtiosopimukset voivat olla kahdenvälisiä tai monenvälisiä. Niistä voidaan käyttää eri nimityksiä sen mukaan, mitä käytäntöä sopimuspuolet ovat noudattaneet tai minkälainen merkitys sopimukselle on haluttu antaa.

Valtiosopimus valmistellaan pääsääntöisesti jollakin muulla kuin suomen kielellä. Sopimuksen laatimistapa ja rakenne poikkeavat siitä, miten säädökset Suomessa kirjoitetaan. Neuvottelut ja kompromissit sopimusratkaisuun pääsemiseksi saattavat olla huomattavasti vaikeampia kuin kansallista lakia säädettäessä. Kansainvälisissä sopimuksissa käytetään runsaasti käsitteitä, jotka on muodostettu juuri näitä sopimuksia varten. Käsitteiden täytyy soveltua kaikkien sopimusvaltioiden oikeusjärjestyksiin, jotka poikkeavat toisistaan ehkä hyvinkin paljon. (Komiteanmietintö 1981:26, ss. 52-53)

Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 11 §:n mukaan valtiosopimukset julkaistaan suomen ja ruotsin kielellä, ja jos nämä kansalliskielet eivät ole todistusvoimaisia kieliä, sopimus julkaistaan lisäksi ainakin yhdellä todistusvoimaisella kielellä. Valtiosopimusten suomentaminen ja ruotsintaminen perustuu siis lakiin, ja todistusvoimaisen tekstin ja sen käännösten julkaiseminen on pääsääntö. Valtiosopimus voidaan jättää julkaisematta ainoastaan tietyin em. laissa mainituin edellytyksin. (Valtiosopimusopas, Ulkoasiainministeriön julkaisu 3/2003)

Käännökset tarvitaan kuitenkin jo ennen julkaisuvaihetta. Ruotsinnos tarvitaan viimeistään mahdollista hallituksen esitystä varten, mutta suomennos tulee tehdä jo siinä vaiheessa, kun sopimukselle haetaan allekirjoitusvaltuuksia. Käännöstä voidaan periaatteessa korjata sen julkaisemiseen saakka, mutta silloin, kun Euroopan yhteisö on liittymässä sopimukseen ja sen teksti julkaistaan kaikilla EU:n virallisilla kielillä, lopullinen teksti voidaan tarvita jo huomattavasti aiemmin. Samaa tekstiä tulee pyrkiä käyttämään sekä säädöskokoelman sopimussarjassa että EU:n virallisessa lehdessä. Näin ollen kääntämistyö on pyrittävä koordinoimaan komission ja/tai neuvoston kääntäjien kanssa. Valtiosopimusten ruotsinnokset saadaan usein Ruotsista.

Tämä suositus on laadittu virkamiestyönä ulkoasiainministeriön oikeudellisella osastolla vuonna 1998 (päivitetty viimeksi 2005). Sen tarkoituksena on yhtenäistää valtiosopimusten suomentamiskäytäntöä. Englanninkielisille termeille annetut vastineet perustuvat valtiosopimusten suomennoksiin, joita on julkaistu Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa vuodesta 1920 lähtien. Joidenkin termien osalta suomennoksissa esiintyy useita vastineita. Silloin, kun kaikki on katsottu hyväksyttäväksi, ne annetaan vaihtoehtoisina suomennoksina. Muussa tapauksessa esiintyneistä vastineista annetaan suositeltavin. Joidenkin termien osalta mainitaan myös yleisimmin esiintyvä virheellinen käännös.

II. SANASTOA

SOPIMUKSENTEKOVAIHEET

1) Valmisteluvaihe

committee - komitea

special committees - erityiskomiteat

conference - konferenssi

bureau of the conference - konferenssin puheenjohtajisto

delegation - valtuuskunta

discussions - neuvottelut (epävirallisemmat)

to draw up a text - laatia teksti

draft/ final draft - ehdotus, luonnos/ lopullinen ehdotus, luonnos

negotiations - neuvottelut

negotiating State - neuvotteleva valtio

preparation(s) - valmistelu

preparatory work - valmisteluasiakirjat

2) Valtiosopimuksen tekeminen

adoption of a text - tekstin hyväksyminen

- **by the consent of all the States participating in its drawing up**

- kaikkien sen laatimiseen osallistuvien valtioiden suostumuksella

- **by the vote of two thirds of the States present and voting** - läsnäolevien ja äänestykseen osallistuvien valtioiden kahden kolmasosan äänten enemmistöllä

Huom. *Adoption* tarkoittaa sopimustekstin hyväksymistä joko kansainvälisen järjestön päätöslauselmalla tai äänestyksellä kansainvälisessä konferenssissa, joka on kutsuttu koolle tätä tarkoitusta varten. *Acceptance/approval* puolestaan tarkoittaa yksittäisen sopimukseen sitoutuvan valtion hyväksyntää.

authentication of the text - tekstin tekeminen todistusvoimaiseksi

- **by such procedure as may be provided for in the text or agreed upon by the States participating in its drawing up** - noudattamalla menettelyä, josta tekstissä määrätään tai josta tekstin laatimiseen osallistuvat valtiot yhteisesti sopivat

- **by the signature of the representatives of States** - valtioiden edustajien allekirjoituksella

- **by signature *ad referendum*** - allekirjoittamalla *ad referendum* (edellyttää myöhempää vahvistamista)

- **by initialling** - parafoimalla

Huom. Tekstin todistusvoimaisuus (*authentic texts*) ei tarkoita samaa kuin virallisuus (*official texts*). Sopimuksen todistusvoimaiseksi tekeminen tarkoittaa menettelyä, jolla sopimuksen teksti vahvistetaan lopulliseksi ja todistusvoimaiseksi. Monenväliset sopimukset laaditaan usein usealla kielellä (esim. YK:n tekstit kaikilla YK:n virallisilla kielillä), ja ne ovat useimmiten todistusvoimaisia kaikilla näillä kielillä (*equally authentic*). Sopimustekstin todistusvoimaisuus tarkoittaa sitä, että tekstin sanamuotoon voidaan vedota esimerkiksi tuomioistuimessa. Suomennokset ja ruotsinnokset mielletään virallisuuden-toiseksi, koska ne julkaistaan säädöskokoelman sopimussarjassa, mutta niillä ei ole samaa asemaa kuin todistusvoimaisilla kielitoisinoilla siitä syystä, että niitä ei ole hyväksytty sopimusvaltioiden konferenssissa. Käytännössä tuomioistuimet kuitenkin soveltavat suomen- ja ruotsinkielisiä sopimustekstejä, koska oikeudenkäyntikielien Suomessa ovat suomi ja ruotsi. Kahdenväliset sopimukset tehdään joskus molempien sopimuspuolten kielillä, tai näiden lisäksi esim. englannin kielellä. Jos sopimus on todistusvoimainen kahdella tai useammalla kielellä, teksti on yhtä todistusvoimainen kullakin näistä kielistä, jollei sopimus määrää tai sopimuspuolet sovi siitä, että eroavuuden ilmetessä tiettyä tekstiä on noudatettava.

authorisation/ full powers - valtuutus/ valtakirja (sopimuksen tekemistä varten)
credentials, letter of credentials - valtakirja (neuvotteluvaltuuskunnan valtakirja)

conclusion of an agreement - sopimuksen tekeminen
through the exchange of notes (exchange of letters) - noottienvaihdolla
 (kirjeenvaihdolla)

to consent to be bound by a treaty - sitoutua noudattamaan valtiosopimusta

to express one's consent to be bound by a treaty - ilmaista suostumuksensa tulla valtiosopimuksen sitomaksi

signature - allekirjoittaminen

signatory - allekirjoittaja ("**signatories**" sopimuksen lopussa - allekirjoittaneet)

non-signatory - [sopimuksen] ulkopuolinen [valtio]

acceptance, approval - hyväksyminen (Huom. Kun sanat *acceptance* ja *approval* esiintyvät rinnakkain sopimustekstissä, ne suomennetaan yhdellä sanalla!)

accession (adherence, adhesion) - liittyminen

ratification - ratifiointi

with reservations - varaumin

without reservations - varaumitta/ ilman varaumia

objections to reservations - varaumia koskevat vastalauseet

withdrawal of reservations - varaumien peruuttaminen

- instruments of accession, acceptance, approval and ratification - liittymis-, hyväksymis- ja ratifioimiskirjat (Huom. Kun sanat *acceptance* ja *approval* esiintyvät rinnakkain sopimustekstissä, ne suomennetaan yhdellä sanalla!)

Huom. Sopimuksen hyväksymisen ja ratifioinnin sekä siihen liittymisen oikeusvaikutukset ovat samat: valtio tulee sopimuksen sitomaksi. Valtion suostuminen valtiosopimuksen noudattamiseen voidaan ilmaista myös allekirjoittamalla tahi noottien-

tai kirjeenvaihdolla. Allekirjoitus ratifioimis- tai hyväksymisvaraumin ei vielä sido valtiota, mutta ilmaisee valtion aikomuksen tulla sopimuksen sitomaksi. Valtion on silloinkin kuitenkin pidättäydyttävä toimista, jotka tekisivät tyhjäksi valtiosopimuksen tarkoituksen ja päämäärän.

State Party, Party, (Contracting Party) - sopimuspuoli/osapuoli

(valtio, joka on ilmaissut suostumuksensa tulla sopimuksen sitomaksi ja jonka osalta sopimus on tullut voimaan.)

Suomessa vakiintunut ja suositeltava käänнос on sopimuspuoli. Valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa termi on käännetty kuitenkin osapuoleksi, minkä johdosta EU-sopimuksissa on nyttemmin ryhdytty käyttämään ilmaisua osapuoli.

Contracting State - sopimusvaltio

(valtio, joka on ilmaissut suostumuksensa tulla sopimuksen sitomaksi, siihen katsomatta, onko sopimus jo tullut voimaan vai ei)

to deposit, depositary - tallettaa, tallettaja

(Huom. EI: tallentaa, tallentaja)

Tallettajan tehtävänä on mm. säilyttää alkuperäistä sopimustekstiä sekä huolehtia erityyppisistä sopimukseen liittyvistä toimista, kuten hyväksymis-, ratifioimis- ja liittymiskirjojen vastaanottamisesta ja säilyttämisestä.

publication - julkaiseminen

registration - rekisteröinti/kirjaaminen

YK:n peruskirjan 102 artiklan mukaan YK:n sihteeristö kirjaa ja julkaisee kaikki YK:n jäsenvaltioiden tekemät sopimukset. Näihin kuuluvat myös alueelliset ja kahdenväliset sopimukset.

3) Valtiosopimuksen voimaantulo ja sen soveltaminen

application of an agreement - sopimuksen soveltaminen

provisional application - väliaikainen soveltaminen

(Sopimusta voidaan joskus sen määräysten mukaisesti soveltaa väliaikaisesti ennen kuin se tulee voimaan sen ratifioineiden valtioiden välillä, jos esim. sen voimaantulon edellyttämä määrä valtioita ei ole vielä ratifoinut sitä. Yksittäinen valtio voi myös päättää soveltaa sopimusta väliaikaisesti, vaikka se ei olisi ehtinyt suorittamaan kaikkia tarvittavia valtiosisäisiä toimenpiteitä sen voimaantulolle.)

scope (of application) - soveltamisala

the agreement becomes applicable - sopimusta aletaan soveltamaan

entry into force of an agreement - sopimuksen voimaantulo

provisional entry into force - sopimuksen väliaikainen voimaantulo

(Joskus sopimuksessa määrätään, että sopimus tulee väliaikaisesti voimaan eli sitä ryhdytään soveltamaan väliaikaisesti siitä huolimatta, että kaikki edellytykset sen lopulliselle voimaantulolle eivät täyty.)

to bring an agreement into force - saattaa sopimus voimaan

the agreement enters/comes into force - sopimus tulee voimaan (EI: astuu voimaan)

Huom. Sopimuksen voimaantulopäivä ja ensimmäinen soveltamispäivä ovat useimmiten samat, mutta eivät aina. Näin ollen on myös suomennoksissa tärkeää tehdä ero voimaantulon ja soveltamisen välillä silloin, kun sopimuksessakin on tämä ero tehty.

to comply with an agreement/to observe an agreement - noudattaa sopimusta

implementation of an agreement/ performance of an agreement – sopimuksen

täytäntöönpano

interpretation of an agreement - sopimuksen tulkinta

reservation to an agreement - varauma

(Sopimukseen voidaan usein tehdä varaumia, joiden tarkoituksena on poistaa joidenkin määräysten oikeudelliset vaikutukset tai muuttaa niitä suhteessa kyseiseen valtioon. Joskus sopimuksessa nimenomaisesti todetaan, mihin määräyksiin varaumia voidaan tehdä tai että sopimukseen ei saa tehdä ollenkaan varaumia.)

objection to a reservation - varauman vastustaminen

(Sopimuksen allekirjoittanut valtio tai sopimusvaltio voi vastustaa toisen valtion tekemää varaumaa, jos se esim. katsoo, että varauma on sopimuksen päämäärän ja tarkoituksen vastainen. Varaumaa koskevassa vastalauseessa voidaan mainita, että sopimus ei tule voimaan varauman tehneen ja sitä vastustaneen valtion välillä tai että kyseinen valtio pitää sitä mitättömänä (*null and void*.)

4) Valtiosopimuksen muuttaminen ja sen voimassaolon päättyminen

addition - lisäys

amendment of a treaty - valtiosopimuksen muuttaminen (myös subst. muutos)

by an agreement between the Parties - sopimuspuolten välisellä sopimuksella

by a protocol - pöytäkirjalla

amending agreement/protocol - muuttamista tarkoittava sopimus/pöytäkirja

to become a party to the treaty as amended - tulla muutetun valtiosopimuksen sopimuspuoleksi

proposal to amend a treaty - ehdotus valtiosopimuksen muuttamiseksi, muutosehdotus

(*Amendment* tarkoittaa yleensä sopimusmääräysten muuttamista siten, että muutoksella on vaikutuksia kaikkiin sopimuspuoliin. Tässä tapauksessa muuttamiseen sovelletaan useimmiten samaa menettelyä kuin alkuperäisen sopimuksen tekemiseen. Useimmiten sopimukset sisältävät myös muuttamista koskevat määräykset.)

modification - muuttaminen

(*Modification* tarkoittaa yleensä tiettyjen sopimusmääräysten muuttamista siten, että muutos koskee ainoastaan joitakin sopimuspuolia, kun taas sopimuksessa ei tapahdu muutoksia näiden ja muiden sopimuspuolten välillä.)

adjustment - tarkistaminen/tarkistus

(*Adjustment* tarkoittaa yleensä vähäisempää muutosta. Sitä käytetään esimerkiksi sopimuksen teknisiä liitteitä muutettaessa.)

revision - uudistaminen

(*Revision* tarkoittaa joskus samaa kuin *amendment*, mutta joskus laajamittaisempaa sopimuksen muuttamista, jolloin koko teksti käydään läpi ja uudistetaan, esim. *revised European Social Charter*.)

correction of errors - (virheiden) oikaiseminen

(Sopimustekstiä voidaan joskus oikaista senkin jälkeen, kun teksti on allekirjoitettu, parafoimalla uusi teksti, vaihtamalla asiakirja tai asiakirjat, joihin oikaisu on merkitty tai laatimalla koko valtiosopimuksesta oikaistu teksti.)

continuance in force / extension of a treaty - sopimuksen voimassaolon jatkaminen

denunciation of a treaty - irtisanominen

withdrawal from a treaty - sopimuksen irtisanominen (nyk. suositus, aik. sopimuksesta luopuminen)

to impeach the validity of a treaty - saattaa valtiosopimuksen pätevyys riidanalaiseksi
invalidity - pätemättömyys

suspension of (the operation of) a treaty - valtiosopimuksen soveltamisen keskeyttäminen

ASIAKIRJATYYPIT

document / instrument - asiakirja

final act - loppuasiakirja

1) Sopimukset

agreement - sopimus

(soveltamisala/sopimuksen kattamien asioiden määrä on usein suppeahko verrattuna *treaty*- tai *convention*-tyyppisiin sopimuksiin ja sopimusvaltioiden lukumäärä on yleensä pienempi; käytetään tyypillisesti puhuttaessa sopimuksista yleisnimikkeinä.)

bilateral agreement - kahdenvälinen sopimus

multilateral agreement - monenvälinen sopimus

charter – peruskirja

(luonteeltaan juhlallinen, julistuksenomainen; nimitystä käytetään yleensä perustamisasiakirjoista, esim. *Charter of the United Nations*)

convention - yleissopimus

(valtioiden välinen sopimus, joka on yleensä avoinna useille valtioille ja jossa sopimuspuolten lukumäärä on yleensä suuri; sopimuspuolina voi olla myös kansainvälisiä järjestöjä)

covenant - yleissopimus

(luonteeltaan juhlallinen, julistuksenomainen, joka on joskus verrattavissa peruskirjaan, esim. *Covenant of the League of Nations*, ja joskus tavanomaiseen yleissopimukseen kuten tämän harvinaisen sopimustyyppin tunnetuimmat esimerkit, kaksi YK:n perustavaa laatua olevaa ihmisoikeussopimusta: *International Covenant on Civil and Political Rights*, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*)

statute - perussääntö

(Nimitystä käytetään erityisesti kansainvälisten tuomioistuinten perustamisasiakirjoista, esim. *Statute of the International Criminal Court*.)

treaty - valtiosopimus

(Valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen mukaan *treaty* tarkoittaa kansainvälistä välipuhetta, joka on tehty kirjallisesti valtioiden välillä ja joka on kansainvälisen oikeuden alainen siihen katsomatta, sisältyykö se yhteen tai kahteen taikka useampaan toisiinsa liittyvään asiakirjaan ja riippumatta siitä käytetystä nimityksestä;; käytetään nimikkeenä yleensä juhlallisista sopimuksista, kuten rauhansopimukset, esim. *Paris Peace Treaty*) Huom. Suomennetaan tässä "sopimus"!

constituting treaty, treaty constituting (establishing) an institution - perustamissopimus (esim. *Treaties establishing the European Communities*)

Huom. Käsitteitä *agreement*, *convention* ja *treaty* käytetään kaikkia sekä yleismerkityksessä että sopimusten nimikkeissä. Edellä annetut määritelmät ovat suuntaa antavia käytäntöjä, joissa esiintyy paljonkin horjuvuutta. Kaikki edellä mainitut sopimustyyppit ovat luonteeltaan sitovia. Niiden lisäksi valtiot laativat erityyppisiä löyhempiä järjestelyitä ja vähemmän sitovia asiakirjoja.

framework agreement - puitesopimus**framework convention** - puiteyleissopimus

2) Muut asiakirjat

agenda - agenda

(luonteeltaan ohjelmanluonteinen poliittinen julistus, jossa asetetaan tiettyjä tavoitteita, esim. ympäristönsuojelun alalla *Agenda 21*)

code - säännöstö, koodi

(yleensä varsinaiseen sopimustekstiin liittyvä asiakirja, jossa annetaan yksityiskohtaisempia määräyksiä, esim. merenkulkijoiden pätevyyskirjoja koskevaan sopimukseen liittyvä *STCW Code* tai Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan liittyvä *European Code of Social Security (revised)*)

declaration - julistus

(Valtiot ja kansainväliset järjestöt voivat antaa eri tyyppisiä julistuksia, jotka ovat yleensä luonteeltaan poliittisia eivätkä yleensä juridisesti sitovia asiakirjoja, esim. *Rio Declaration*. Joskus julistukset voivat kuitenkin ilmentää sitovaa kansainvälistä tapaoikeutta, kuten *Universal Declaration of Human Rights*, joka on myös julkaistu Suomen Laki -teoksessa.)

Vrt. kohta "toimenpiteitä"; sopimukseen liittyvänä asiakirjana *declaration* on selitys. Se ovatko valtiot tarkoittaneet luoda sitovia määräyksiä, on tapauskohtaista.

exchange of notes/letters - noottienvaihto/kirjeenvaihto

(rutiiniluonteinen sopimus, joka koostuu kahden asiakirjan - kirjeen tai nootin - vaihtamisesta sen osapuolten välillä, ja jonka allekirjoittajina voivat olla esim. kahden valtion ulkoasiainministerit tai suurlähettiläät)

memorandum of understanding - yhteistyömuistio

(Valtioiden tai valtioiden ja kansainvälisen järjestön välinen järjestely, "yhteisymmärrys", jolla ei yleensä haluta saada aikaan oikeudellisesti sitovia velvoitteita, ja jota usein käytetään teknisluontoisten järjestelyiden tai toimintatapojen määrittämiseksi. Voidaan käyttää joskus myös merkityksessä 'tulkintaohje/selitys' ja toisinaan myös valtiosopimuksen nimikkeenä.)

protocol - pöytäkirja

(Nimitystä pöytäkirja käytetään erityyppisistä sopimukseen liittyvistä tai niitä täydentävistä asiakirjoista: allekirjoituspöytäkirjat, joissa voidaan antaa täsmentäviä määräyksiä tiettyjen sopimusmääräysten tulkinnasta, sopimusten lisäpöytäkirjat, jotka voivat olla valinnaisia, ja sopimusten muutospöytäkirjat tai puitesopimusten pöytäkirjat.)

protocol of signature - allekirjoituspöytäkirja

(additional)protocol / protocolsupplementing - (lisä)pöytäkirja/ sopimusta täydentävä pöytäkirja

optional protocol - valinnainen pöytäkirja

protocol to amend/amending pöytäkirja ... muuttamisesta/muutospöytäkirja

recommendation - suositus

report-kertomus (ammattikielessä usein raportti, esim. **periodic report** määräaikaissraportti)

administrative report
 annual report
 final report
 financial report
 general report
 interim report
 majority/ minority report
 monthly report
 preliminary report
 provisional report
 quarterly report

resolution - päätöslauselma

(useimmiten kansainvälisten järjestöjen tai niiden toimielinten antamia, esim. *UN General Assembly resolutions*)

rules of procedure, internal regulations menettelysäännöt, menettelytapasäännöt/

työjärjestys

terms of reference - työjärjestys

Huom. *Rules of procedure* on edellä mainituista käsitteistä yleisin. Tämäntyyppisten asiakirjojen laajuus ja sisältö vaihtelevat ja usein ne sisältävät ainoastaan menettelyyn liittyviä määräyksiä. Joskus sopimuksella perustetulla toimielimellä on nimenomaisesti sekä *terms of reference* että *rules of procedure*, jolloin ensin mainitulla tarkoitetaan yleensä työjärjestystä ja jälkimmäisellä siihen liittyviä menettelysääntöjä, esim. *Terms of Reference and Rules of Procedure of the United Nations Economic Commission for Europe*. Tästä syystä ja suomentamiskäytännön yhtenäistämiseksi on suositeltu, että *rules of Procedure* suomennettaisiin aina menettelysäännöiksi.

3) Toimenpiteitä

act - toimi, toimenpide

(yleisnimitys, joka periaatteessa kattaa kaikki muut sopimukseen liittyvät kuin nimenomaisesti mainitut toimet)

communication - tiedonanto

(muodollinen toimenpide, jolla valtio saattaa tallettajan ja muiden sopimusvaltioiden tietoon esim. sopimuksen soveltamisen kannalta merkittävässä omassa lainsäädännössään tapahtuneen muutoksen tai uuden lain sisällön taikka toimivaltaisen viranomaisen)

declaration - selitys

(EI: julistus, ks. kappale “asiakirjatyypit”, “muut asiakirjat”. Valtio voi esim. sopimukseen liittyessään antaa selityksen, joka koskee esim. alueellista soveltamista, valtiosisäistä soveltamista, kansainvälisiä suhteita, valtion tai alueen tunnustamisesta kieltäytymistä tai sopimuksen tulkintaa tai soveltamista, mikäli se on kyseisen sopimuksen osalta mahdollista. Huom. kuitenkin: EU-sopimusten yhteydessä vastaaventyyppisistä selityksistä käytetään ilmaisua julistus, esim. Hallitustenvälisen konferenssin päätöisasiakirjaan liitettävät julistukset.)

territorial declaration - selitys alueellisesta soveltamisesta

interpretative declaration - tulkintaselitys

measure - toimenpide

(käytetään sopimustekstissä yleensä silloin, kun sopimuspuolille asetetaan velvoite ryhtyä tiettyihin toimenpiteisiin)

notification - ilmoitus

(Tarkoittaa muodollista toimenpidettä, jolla valtio tai järjestö ilmoittaa juridisesti merkittävästä asiasta tai tapahtumasta, useimmiten tallettajan välityksellä.)

opinion - lausunto

(Joillakin sopimuksilla on perustettu toimielin, jonka tehtävänä voi olla esim. antaa lausuntonsa sopimuksen muutosehdotuksista.)

SOPIMUKSEN OSAT

Preamble - johdanto-osa

recital/considerata - perustelukappale (johdanto-osassa; ei numeroitu)

Part - osa

Part I - Introduction - I osa - Johdanto

Part VI - Miscellaneous provisions - VI osa - Erinäisiä määräyksiä

Part VIII - Final provisions - VIII osa - Loppumääräykset

Chapter - luku

Section - osasto

Section 1 - General Provisions - 1 osasto - Yleiset määräykset

(Huom. EU-teksteissä section = jakso; title = osasto)

Subsection - alaosasto

Article - artikla

paragraph - kappale (kappaleet merkitään yleensä numeroin)

subparagraph - kohta (kohdat merkitään yleensä kirjaimin)

sub-subparagraph/item - alakohta (alakohtat merkitään yleensä pienillä roomalaisilla numeroilla: i), ii), iii) jne.)

(Huom. EU-sopimuksissa paragraph = kohta; subparagraph = alakohta)

Viittaukset sopimuksessa:

according to - mukaan

as amended by - sellaisena kuin se on muutettu(na)

by virtue of - nojalla

by way of derogation from - poiketen siitä, mitä --- määrätään

defined in - määritelty
determined in - määritetty
in accordance with - mukaisesti
laid down in - vahvistettu, määrätty
notwithstanding - sen estämättä, mitä --- määrätään
provided for - määrätty
pursuant to - mukaan, mukaisesti
referred to - tarkoitettu, määrätty, johon viitataan
subject to the provisions of - jollei --- toisin määrätä
subject to the provision that - sillä edellytyksellä, kuitenkin niin, että
under - nojalla (Huom! Procedures under Article 6 - 6 artiklan mukaiset menettelytavat)
without prejudice to - tämän kuitenkaan rajoittamatta --- soveltamista, tämän vaikuttamatta
without derogating/derogation from - poikkeamatta

annex, appendix - liite

attachment, supplement - lisäys

III. ESIMERKKEJÄ SOPIMUSMÄÄRÄYKSISTÄ

JOHDANTO-OSA

The member States of the Council of Europe, Euroopan neuvoston jäsenvaltiot, jotka

Recalling... - palauttavat mieliin
Recognising / acknowledging... - tunnustavat, ovat tietoisia
Bearing in mind... - pitävät mielessä
Considering... - ottavat huomioon
Considering that... - katsovat, että
Aware of... - ovat tietoisia
Noting... - panevat merkille
Wishing to... - haluavat
Convinced that... - ovat vakuuttuneita
Determined to... - ovat päättäneet
Taking into account... - ottavat huomioon
Mindful of... - ottavat huomioon, ovat tietoisia

Have agreed as follows:
 ovat sopineet seuraavasta:

RIITOJEN RATKAISU

arbitration/ mediation - välimiesmenettely/ välitysmenettely

...any of the parties to a dispute concerning...may, by a written application, submit it to the International Court of Justice for a decision unless the parties by common consent agree to submit the dispute to arbitration.

mikä tahansa...koskevan riidan osapuoli voi kirjallisella hakemuksella saattaa sen Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jolleivät osapuolet yhteisesti sovi riidan saattamisesta välimiesmenettelyyn

conciliation - sovittelu

When a request has been made to the Secretary-General under article [66], the Secretary- General shall bring the dispute before a conciliation commission...

Kun pääsihteerille on tehty [66] artiklan mukainen pyyntö, hän saattaa riidan... sovittelulautakunnan käsiteltäväksi.

dispute - riita

(Huom. EI: riitaisuus tai erimielisyys)

The parties to any dispute, the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security, shall, first of all, seek a solution by negotiation, enquiry, mediation, conciliation, arbitration, judicial settlement, resort to regional agencies or arrangements, or other peaceful means of their own choice.

Jokaisessa riidassa, jonka jatkuminen on omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä, riidan osapuolet pyrkivät ensisijaisesti ratkaisuun käyttämällä neuvotteluja, tutkimusmenettelyä, välitystä, sovintomenettelyä, välimiesmenettelyä tai tuomioistuinmenettelyä, alueellisten elinten tai sopimusten apua taikka muita rauhanomaisia keinoja oman valintansa mukaan.

enquiry/inquiry - tutkimusmenettely

judicial settlement - tuomioistuinmenettely

negotiation - neuvottelut

LOPPUMÄÄRÄYKSET

acceptance, approval and ratification - hyväksyminen ja ratifiointi

This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Tämä yleissopimus ratifioidaan tai hyväksytään.

accession - liittyminen

After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties, invite any non-member State of the Council of Europe to accede to this Convention.

Tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan neuvoston ministerikomitea voi, neuvoteltuaan sopimuspuolten kanssa, kutsua Euroopan neuvoston ulkopuolisen valtion liittymään tähän yleissopimukseen.

The present Convention shall remain open for accession by any State. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

denunciation - irtisanominen

Any party may at any time denounce this Convention by means of a (written) notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

Sopimuspuoli voi milloin tahansa irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä (kirjallisesti) Euroopan neuvoston pääsihteerille.

depository - tallettaja

Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

Done at _____, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Community, to the nonmember States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to this Convention.

Tehty _____ yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteerin toimittamat oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin Euroopan neuvoston jäsenvaltiolle, Euroopan yhteisölle, Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille, jotka ovat osallistuneet tämän yleissopimuksen valmisteluun sekä valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen.

entry into force - voimaantulo

This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five States have expressed their consent to be bound by the Convention.

Tämä yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona viisi valtiota on ilmaissut suostumuksensa tulla yleissopimuksen sitomiksi.

This Agreement shall remain in force indefinitely. The Agreement shall cease to be in force six months after the date on which either Party has informed the other of its intention to denounce the Agreement.

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi. Sopimus lakkaa olemasta voimassa kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona jompikumpi sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle irtisanovansa sen.

opening for signature - avaaminen allekirjoittamista varten

This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe.

Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille.

territory, territories - alue, alueet

Any signatory may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

Allekirjoittaja voi allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimistai hyväksymiskirjansa määrittää alueen tai alueet, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan.

Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings.

Sopimuspuoli voi myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla selityksellä laajentaa tämän yleissopimuksen soveltamisen koskemaan muuta selityksessä määritettyä aluetta, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa ja jonka puolesta se on toimivaltainen tekemään sitoumuksia.

reservations - varaukset

No reservations can be made to this Convention.

Tähän yleissopimukseen ei voida tehdä varauksia.

The Secretary-General of the United Nations shall receive and circulate to all States the text of reservations made by States at the time of ratification or accession.

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri vastaanottaa ja toimittaa edelleen kaikille valtioille niiden varauksien tekstit, joita valtiot ovat tehneet ratifioinnin tai liittymisen yhteydessä.

A reservation incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.

Varaus, joka on tämän yleissopimuksen ja tarkoituksen vastainen, ei ole sallittu.

Reservations may be withdrawn at any time by notification to that effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall then inform all States. Such notification shall take effect on the date on which it is received by the Secretary-General.

Varauma voidaan milloin tahansa peruuttaa ilmoittamalla siitä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka toimittaa tiedon kaikille valtioille. Tällainen ilmoitus tulee voimaan sinä päivänä, jona pääsihteeri on sen vastaanottanut.

signature - allekirjoittaminen

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

In witness there of the undersigned plenipotentiaries, being duly authorised there to by their respective Governments, have signed the present Convention.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

withdrawal - irtisanominen

A State Party may, by written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, withdraw from this Statute. The withdrawal shall take effect one year after the date of receipt of the notification, unless the notification specifies a later date.

Sopimusvaltio voi Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille osoitetulla kirjallisella ilmoituksella irtisanoa tämän perussäännön. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua ilmoituksen vastaanottamispäivästä, ellei ilmoituksessa mainita myöhempää päivämäärää.

11 LAINSÄÄDÄNTÖSANASTO

Esipuhe

Perustuslain 17 §:n mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi, mikä edellyttää, että lait ja asetukset sekä eräät muut virallisuonteiset tekstit annetaan molemmilla kielillä. Näin ollen Suomen lainsäädännön viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi. Suomen lainsäädäntöä on jo pitkään käännetty myös vieraille kielille, lähinnä englanniksi. On kuitenkin huomattava, että vieraskieliset säädöskäännökset ovat luonteeltaan epävirallisia, eikä niitä voi sellaisinaan soveltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa.

Tämä sanasto on osa valtioneuvoston 16.10.1997 tekemän periaatepäätöksen mukaista säädöskäännöstoiminnan uudelleenorganisointia. Sanaston tarkoituksena on yhtenäistää käännöksiä ohjaamalla ja helpottamalla kääntämistä suomesta tai ruotsista englantiin sekä tukea käännösten tarkastamista. Sanastoon on sisällytetty eräät lakitekniset peruskäsitteet sekä yleisimmät säädösteksteissä esiintyvät ilmaukset. Eräitä käsitteitä on jätetty sanaston ulkopuolelle sillä perusteella, että ne eivät esiinny kansallisissa säädösteksteissä. Suomen- ja ruotsinkieliset vastineet ovat peräisin voimassa olevasta lainsäädännöstä. Sanasto ei ole tyhjentävä eikä velvoittava, mutta siinä annettuja englanninkielisiä vastineita ja mallilauseita suositellaan käytettäväksi mahdollisimman laajalti, koska ne on valittu perusteellisen selvityksen tuloksena.

Sanasto on laadittu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, johon kuuluivat puheenjohtajana kielenkääntäjä Virpi Koivu ulkoasiainministeriöstä, koordinaattori Jaana Käyhty ja lainsäädäntösihteerinä Carolina Ahlström oikeusministeriöstä, terminologi Riitta Brelih valtioneuvoston kanslian kielipalvelusta, kielenkääntäjä Anu Leppänen sisäasiainministeriöstä, kielenkääntäjä Merja Ryhänen valtionvarainministeriöstä ja kielenkääntäjä Gunnel Östman työministeriöstä. Sanaston luonnokseen pyydettiin kommentteja mm. ministeriöiltä, eduskunnalta, EU:n toimielimiltä ja yliopistoilta, ja saadut kommentit käsiteltiin työryhmässä.

Työryhmä kiittää lämpimästi kaikkia työhön osallistuneita ja sanastoa kommentoineita. Täydennys- tai parannusehdotuksia voi toimittaa sähköpostitse oikeusministeriöön (law.translations@om.fi) tai valtioneuvoston kielipalveluun (kielipalvelu@vnk.fi).

Sten Palmgren
Lainsäädäntöneuvos
Oikeusministeriö

Virpi Koivu
Työryhmän puheenjohtaja

Johdanto

Yleistä

Suomen- ja ruotsinkieliset hakusanat on poimittu voimassa olevasta lainsäädännöstä. Niiden englanninkielisiä käännösvastineita on pyritty hakemaan ensisijaisesti alun perin englanniksi laaditusta kansallisesta lainsäädännöstä, lähinnä Englannin, mutta myös muiden maiden lainsäädännöstä. Oikeusjärjestelmien ja lainkirjoitustapojen eroista johtuen kaikkien käsitteiden käännösvastineita ei kuitenkaan ole saatu englantilaisesta lainsäädännöstä, vaan lähin vastine on pyritty löytämään muita lähteitä käyttäen (ks. lähdeluettelo). On myös huomattava, että eräitä käsitteitä on mahdollista kääntää usealla tavalla. Näissä tapauksissa on pyritty antamaan sellaiset vastineet, jotka työryhmä on katsonut suositeltavimmiksi. Joskus mainitaan myös vastine, jota ei suositeta.

Sanastossa on myös hyödynnetty olemassa olevia säädöskäännöksiä, mutta eräistä aiemmin käytetyistä käännösvastineista on tietoisesti poikettu. Poikkeaminen on perusteellisen selvityksen tulosta. Esimerkiksi pykälän vastineeksi suositetaan edelleen sanaa *section*, mutta aiemmasta suosituksesta (*paragraph*) poiketen momentin vastineeksi annetaan *subsection*, joka perustuu englantilaisten säädösten sisäiseen jaotteluun. Englantilaisessa lainsäädännössä *paragraph* vastaa suomalaisten säädöstekstien sisäisessä jaottelussa kohtaa, ja työryhmä päätyi suosittamaan kyseistä vastinetta myös tässä sanastossa. Myös EY-säädösten suomenkielisisä toisoinnoissa *paragraph* on käännetty kohdaksi, mutta on huomattava, että mahdollisista yhtäläisyyksistä huolimatta suomalaista lainsäädäntöprosessia kuvaavat käsitteet sekä oikeussääntöjen ja niiden osien nimet eivät vastaa EY-säädösten käsitteitä. EY-säädökset laaditaan useimmiten englannin tai ranskan kielellä ja käännetään sen jälkeen muille EU:n jäsenvaltioiden virallisille kielille.

Suomalaisessa lakitekstissä momentteja ei yleensä numeroida. Käännöksessä numerointi on kuitenkin suositeltavaa. Tämän suosituksen tarkoituksena on helpottaa lakitekniisiä viittauksia. Tekstissä on luontevampaa viitata tiettyyn momenttiin, kun se on numeroitu, esim. *as referred to in subsection 3*. Numerointi mahdollistaa myös lyhennetyn kirjoitustavan käytön tekstissä, jossa kyseisen lain sisältöä selostetaan, esim. *pursuant to sections 1(2), 6(5), and 11(3)*.

Eräissä esimerkkilauseissa esiintyvää *shall*-apuverbiä suositellaan käytettäväksi ainoastaan silloin, kun on kyse tulevan velvoitteen asettavasta säännöksestä (ts. kun suomen kielen indikatiivi on korvattavissa I partisiipin passiivilla, *on tehtävä*) ja kun laissa esimerkiksi todetaan, että jostakin asiasta säädetään myöhempänä ajankohtana annettavassa muussa säädöksessä. Rajatapauksissa voidaan käyttää indikatiivia. Voimaantulosäännökset eivät sen sijaan aseta velvoitteita, vaan niissä todetaan mitä tapahtuu.

Käännettäessä kansainvälisen sopimuksen voimaansaattamislakia tai -asetusta on sopimuksen englanninkielinen nimi varmistettava sopimustekstistä, joka yleensä löytyy Suomen säädöskokoelman sopimussarjasta. Sanalle *sopimus* on englannin kielessä useita vastineita, joilla kuitenkin on merkityseroja. Sopimus (*avtal/överenskommelse*) voi olla *agreement*, joka tarkoittaa mitä tahansa sopimusta, mukaan lukien kahdenväliset sopimukset. *Treaty* tarkoittaa kansainvälistä sopimusta (*fördrag*), eli valtioiden välistä sopimusta. Yleissopimuksen (*konvention*) englanninkielinen vastine *convention* tarkoittaa aina monenvälistä sopimusta, jonka sopimuspuolten määrää ei ole rajoitettu.

Lait ja muut säädökset

Ilmaisulla *lainsäädäntö* tarkoitetaan voimassa olevaa oikeussääntöjärjestelmää eli lakien ja muiden säädösten muodostamaa kokonaisuutta. Säädökset ovat kirjoitettuja oikeussääntöjä, ja ne julkaistaan suomen ja ruotsin kielellä Suomen säädöskokoelmassa (*Finlands författningssamling*).

Lakeja säätää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa. Hallituksen esitys esitellään tasavallan presidentille, minkä jälkeen se annetaan eduskunnalle. Esitys voi sisältää yhden tai useampia lakiehdotuksia, ja lisäksi se sisältää perustelut, tavallisesti yleisperustelut ja yksityiskohtaiset perustelut, sekä liitteitä. Laki voi myös syntyä kansanedustajan lakialoitteesta. Eduskunta *hyväksyy* lain eli esitykseen tai lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen. Jotta laki tulisi voimaan, tasavallan presidentin on *vahvistettava* se. Lain allekirjoittaa tasavallan presidentti ja varmentaa asianomainen ministeri, minkä jälkeen valtioneuvosto julkaisee sen Suomen säädöskokoelmassa. Laki on *annettu*, kun tasavallan presidentti on sen vahvistanut.

Säädöskokoelmassa julkaistaan myös asetukset. Asetus on lakia alemmanasteinen säädös, jonka antaa tasavallan presidentti, valtioneuvosto tai ministeriö perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, sen antaa valtioneuvosto.

Lait ja asetukset sisältävät säännöksiä. Säännös voi koostua yhdestä pykälästä tai sen osasta. Pykälässä voi olla yksi tai useampi momentti, ja momentissa puolestaan kohtia ja alakohtia.

Myös muu kuin edellä mainittu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräyistä asioista, mutta perustuslain mukaan vain, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä. Muualla kuin laissa tai asetuksessa olevat oikeussäännöt ovat määräyksiä. Määräykset ovat sitovia normeja. Lisäksi viranomaiset voivat antaa ohjeita, jotka eivät ole sitovia normeja.

Voimassa olevaan kirjoitettuun oikeuteen sisältyy kansallisen lainsäädännön lisäksi myös kansainvälisiä sopimuksia, jotka on saatettu asianmukaisesti voimaan. Kun sopimus edellyttää eduskunnan hyväksymistä siitä syystä, että se sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, nämä saatetaan voimaan eduskunnan hyväksymällä lailla. Sopimuksen lopullinen kansallinen voimaantulo edellyttää vielä koko sopimuksen voimaansaattamista, mikä tapahtuu tasavallan presidentin asetuksella, jossa myös säädetään em. lain voimaantulosta. Voimaansaattettujen kansainvälisten sopimusten tekstit julkaistaan Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa (*Finlands författningssamlings fördragsserie*) pääsääntöisesti suomen ja ruotsin kielellä, ja jos nämä eivät ole sopimuksen todistusvoimaisia kieliä, sopimus julkaistaan lisäksi ainakin yhdellä todistusvoimaisella kielellä, useimmiten englannin kielellä.

Lähdeluettelo:

Black's Law Dictionary. West Publishing Co. Abridged sixth edition, St. Paul, Minn. 1991 (7th reprint 1997).

Dictionary of Law. P.H. Collin. Peter Colling Publishing Ltd. 3rd edition, Teddington (UK) 2000.

HIDÉN Mikael –Ilkka SARAVIITA: *Valtiosääntöoikeuden pääpiirteet*. Lakimiesliiton Kustannus, Helsinki 1994.

Mozley & Whiteley's Law Dictionary. E.R. Hardy Ivamy. Butterworth & Co (Publishers) Ltd. Tenth edition, London 1988 (Reprinted 1990).

ROSSINI Christine: *English as a Legal Language*. Kluwer Law International Ltd. 2nd edition, London 1998 (Reprinted 2001).

SARAVIITA Ilkka: *Perustuslaki 2000*. Lakimiesliiton Kustannus, Helsinki 2000.

Svenskt lagspråk i Finland. Statsrådets svenska språknämnd och Schildts Förlags Ab. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1998.

Statutes and Conventions on Private International Law. Jason Chuah. Cavendish Publishing Limited, London 1996.

Suomen perustuslaki (731/1999).

Valtioneuvostonasto. Valtioneuvoston kanslia. Kielipalvelun julkaisusarja. Oy Edita Ab, Helsinki 1998.

Valtiosopimusopas. Kansainvälisten sopimusten valmistelua ja voimaansaattamista koskevat ohjeet. Ulkoasiainministeriö 20.5.2002.

Internet-lähteet:

Suomen lainsäädäntö	www.finlex.fi
Ruotsin lainsäädäntö	www.lagrummet.se
Norjan lainsäädäntö	www.lovdato.no
Tanskan lainsäädäntö	www.retsinfo.dk
Viron lainsäädäntö	www.riigiteataja.ee
Englannin lainsäädäntö:	www.opsi.gov.uk
Saksan lainsäädäntö	www.bundesrecht.juris.de
Ranskan lainsäädäntö	www.legifrance.gouv.fr
Yhdysvaltain lainsäädäntö	http://thomas.loc.gov
EUn lainsäädäntö	http://eur-lex.europa.eu
EU-maiden lainsäädäntö	http://n-lex.europa.eu

LAINSÄÄDÄNTÖSANASTO

Oikeusministeriö 2006

alakohta

- sv underpunkt
- en subparagraph

antaa asetus

- sv utfärda en förordning;
ge en förordning
- en to issue a decree

Asetuksen osalta käytetään verbiä *to issue*, koska asetuksilla ei ole erikseen hyväksymisvaihetta kuten laeilla.

Ks. *antaa laki*

antaa laki

- sv ge en lag;
(Ruotsissa myös *utfärda en lag*)
- en to adopt an act

Viittaa lain hyväksymisvaiheeseen. Laki on annettu, kun tasavallan presidentti on vahvistanut sen.

Esimerkki:

- fi *Annettu* Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1999.
- sv *Given* i Helsingfors den 20 oktober 1999.
- en *Adopted* in Helsinki on 20 October 1999.

Ks. *antaa asetus* ja *hyväksyä laki* ja *vahvistaa laki*

antaa määräys

Ks. *määrätä*; *antaa määräys*

asetus

- sv förordning
- en decree

EY-oikeudessa: (fi) asetus; (sv) förordning; (en) regulation

Lakia alemman asteinen säädös. Uusi perustuslaki edellyttää, että asetuksen antava taho mainitaan lakitekstissä: *...annetaan tasavallan presidentin/valtioneuvoston/ministeriön asetuksella*. Tällöin Ruotsin kielessä käytetään epämääräistä muotoa: *... utfärdas genom förordning av republikens president/statsrådet/[x] ministeriet*.

Esimerkki:

- fi Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa *valtioneuvoston asetuksella*.
- sv Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom *förordning av statsrådet*.
- en Further provisions on the implementation of the present Act may be given by *Government decree*.

Asetuksen nimikkeessä *Decree* kirjoitetaan isolla alkukirjaimella, samoin silloin kun asetuksen tekstissä viitataan kyseiseen asetukseen, ...*the present Decree*.

Englanninkielisen sanan *decree* yksi merkitys on tuomio tai tuomioistuimen määräys, mutta se voi joissakin maissa myös tarkoittaa esim. valtionpäämiehen antamaa määräystä, joka ei edellytä kansanedustuslaitoksen käsittelyä. *Decree* on tietoisesti valittu Suomen asetuksen vastineeksi sen yleiskielen merkityksen mukaisesti (*an edict, law, etc., made by someone in authority*), koska asetus on Suomen oikeusjärjestelmälle ominainen hierarkkisesti lakia alemmanasteinen säädös, jolle ei ole täsmällistä vastinetta englannin kielessä.

erinäiset säännökset

- sv särskilda bestämmelser
- en miscellaneous provisions

erityisestä syystä

- sv av synnerliga skäl;
av särskilda skäl
- en on special grounds;
for special reasons

Esimerkki:

- fi Ministeriö voi *erityisestä syystä* päättää, että...
- sv Ministeriet kan *av synnerliga skäl* besluta att...
- en *On special grounds*, the Ministry may decide that...

estämättä; huolimatta

- sv utan hinder av;
oavsett;
trots
- en notwithstanding;
regardless of

Esimerkki:

- fi ...sen *estämättä*, mitä 3 §:ssä säädetään.
- sv ...*utan hinder av* vad som bestäms i 3 §.
- en ...*notwithstanding* the provisions of section 3.

EI: *without prejudice to*

Sanoja *estämättä* ja *huolimatta* käytetään säädösteksteissä eri tavoin. Sanaa *huolimatta* käytetään esim. seuraavanlaisissa ilmaisuissa: *muutoksenhausta / yrityksistä / kehotuksesta / kiellosta huolimatta*. Sanaa *estämättä* puolestaan käytetään silloin kun jokin on mahdollista tietyn säännöksen määräyksistä riippumatta (ks. edellä oleva esimerkki).

hallituksen esitys

- sv regeringens proposition;
regeringsproposition
- en Government proposal

huolimatta

Ks. *estämättä*; *huolimatta*

hyväksyä laki

- sv anta en lag;
godkänna ett lagförslag
- en to pass a bill

Lakiehdotuksesta (*bill*) tulee laki (*act*) vasta sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Tästä syystä laista on suositeltavaa käyttää hyväksymisvaiheen osalta vastinetta *bill*.

Ks. *antaa laki* ja *vahvistaa laki*

johtosääntö

- sv instruktion
- en rules of procedure

EI: *by-laws, official regulations*

Ks. *ohjesääntö* ja *työjärjestys*

jollei muuta johdu

- sv om inte något annat följer
- en unless otherwise provided;
subject to the provisions of

Esimerkki:

- fi ...jollei 31 §:stä *muuta johdu*.
- sv ...*om inte något annat följer* av 31 §.
- en ...*unless otherwise provided* in section 31.

kohta

- sv punkt
- en paragraph

koskea; olla voimassa

- sv gälla;
tillämpas
en to apply

Esimerkki 1:

- fi Tämä laki *koskee...*, jollei muualla laissa toisin säädetä.
sv Denna lag *gäller...* om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.
en This Act *applies* to... unless otherwise provided by law.

Esimerkki 2:

- fi Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehestä *on* soveltuvien osin *voimassa*, mitä oikeusasiamiehestä säädetään.
sv Angående riksdagens biträdande justitieombudsmän *gäller* i tillämpliga delar vad som bestäms om riksdagens justitieombudsman.
en The provisions on the Parliamentary Ombudsman *apply*, as appropriate, to the Deputy Parliamentary Ombudsman.

kuitenkin niin, että

- sv förutsatt att;
under förutsättning att;
på villkor att
en subject to the provision that;
provided that

kumoaminen

- sv upphävande
en repeal

kumota

- sv upphäva
en to repeal

Esimerkki:

- fi Tällä lailla *kumotaan* 1 päivänä tammikuuta 1975 annettu laki X:stä (N/1975) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.
sv Genom denna lag *upphävs* lagen (av) den 1 januari 1975 om X (N/1975) jämte/med ändringar.
en This Act *repeals* the Act of 1 January 1975 on X (N/1975), as amended.

Kun lain loppumääräyksissä viitataan aiemmin annettuun lakiin, joka uudella lailla kumotaan, se voidaan kääntää englanniksi *Act of 30 November 1999*.

lainmuutos

- sv ändring
en amendment

Ks. *muuttaa laki*

lainsäädäntö

sv lagstiftning
en legislation

laki

1. yksittäinen säädös
sv lag
en act

Lain nimikkeessä *Act* kirjoitetaan isolla alkukirjaimella, ja samoin silloin, kun lain tekstissä viitataan kyseiseen lakiin, *in the present Act* tai *in this Act*.

2. oikeusjärjestys; sisältää kirjoitettujen oikeusnormien lisäksi myös muun voimassa olevan oikeuden
sv lag
en law

lakiehdotus

sv lagförslag
en bill;
Government bill

laki [x] sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

sv lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till lagstiftningsområdet/
området för lagstiftningen i överenskommelsen/avtalet/konventionen om...
en Act on the Implementation of the Provisions of a Legislative Nature in the
Agreement / Treaty / Convention on

Ks. sopimusten voimaansaattamislaeista ja asetuksista tarkemmin sanaston *Johdanto*.

lakisääteinen

sv lagstadgad;
(Ruotsissa myös *lagfäst*)
en statutory

luku

sv kapitel;
kap.
en Chapter

Toisin kuin pykälän, momentin, kohdan ja alakohdan vastineet, luvun vastine *Chapter* suositellaan kirjoitettavaksi lain tekstissä isolla alkukirjaimella kuten suurimmat kokonaisuudet englantilaisessa lainsäädännössä (*Chapter* ja *Part*).

Säädöstekstissä ruotsin *kapitel*-sanasta käytetään numeroiden yhteydessä lyhennettä *kap*.

lukuun ottamatta

- sv med undantag för;
 med undantag av
 en with the exception of

Esimerkki:

- fi Tämän luvun säännöksiä sovelletaan myös..., *lukuun ottamatta* 25 §:ää.
 sv Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas *med undantag för* 25 § också på...
 en *With the exception of* section 25, the provisions of this Chapter also apply to...

mainittu

- sv nämnd
 en mentioned;
 specified;
 set forth

Esimerkki:

- fi 24 §:ssä *mainittu* viranomainen
 sv den myndighet som *nämns* i 24 §
 en the authority *mentioned* in section 24

Ks. *määritelty* ja *määritetty* ja *tarkoitettu*

ministeriön asetus

- sv [x] ministeriets förordning om;
 förordning av [x] ministeriet
 en Decree of the Ministry of [ao. ministeriön nimi] on;
 Ministry of [ao. ministeriön nimi] Decree on

Englannin kielessä ministeriön nimi on mahdollista sijoittaa joko *Decree*-sanan eteen tai sen jälkeen. Jos ministeriön englanninkielinen nimi on pitkä, esim. Ministry of Social Affairs and Health, on suositeltavaa kuitenkin käyttää of-prepositiorakennetta ja sijoittaa ministeriön nimi *Decree*-sanan jälkeen.

Ministeriön asetus on uuden perustuslain voimaantulon yhteydessä käyttöön otettu säädös. Ennen nykyisen perustuslain voimaantuloa ministeriön asetuksia vastasivat *ministeriön päätökset*.

Ks. *asetus*

ministeriön päätös

- sv [x] ministeriets beslut om;
 en Decision of the Ministry of [ao. ministeriön nimi] on;
 Ministry of [ao. ministeriön nimi] Decision on

Ks. *ministeriön asetus*

momentti

- sv moment;
mom.
en subsection

Säädöstekstissä ruotsin *moment*-sanasta käytetään numeroiden yhteydessä lyhennettä

mom.

mukaan

- sv enligt;
i enlighet med;
i överensstämmelse med;
utifrån;
på grundval av;
på basis av
en under;
pursuant to

EI: *by virtue of*

Esimerkki:

- fi ...jollei tämän lain *mukaan* vaadita määränemmistöä.
sv ...om inte kvalificerad majoritet krävs *enligt* denna lag.
en ...unless qualified majority is required *under* the present Act.

Ks. perusteella

mukaisesti

- sv enligt;
i enlighet med;
i överensstämmelse med;
utifrån;
på grundval av;
på basis av
en in accordance with;
under;
pursuant to

Sanojen *mukaan* ja *mukaisesti* käyttö on suomenkielisissä säädösteksteissä horjuvaa, mutta sanaa *mukaisesti* tulisi periaatteessa käyttää silloin kun viitataan menettelyyn, ts. siihen miten jokin tapahtuu. Ilmaisuja *in accordance with*, *pursuant to* ja *under* voidaan kaikkia käyttää silloin, kun henkilön on tehtävä jotakin säännösten mukaisesti, tai jotakin tapahtuu säännösten mukaisesti.

Esimerkki:

- fi ...palkkamenojen määrä lasketaan 20 §:n *mukaisesti*.
sv ...beräknas löneutgifterna *i enlighet med* 20 §.
en ...the costs of remuneration shall be calculated *in accordance with* section 20.

muuttaa laki

- sv ändra en lag;
revidera en lag;
se över en lag;
en to amend an act

Ks. *lainmuutos*

määritelmä

- sv definition
en definition

Pykälän otsikossa sana esiintyy monikollisena.

määritelty

- sv bestämd;
definierad
en defined

Esimerkki:

- fi ...asetuksessa *määriteltyä* käyttötarkoitusta varten...
sv ...för ett visst ändamål som *bestäms* i förordningen...
en ...for a purpose *defined* in the Decree...

Ks. *mainittu ja määritetty ja tarkoitettu*

määritetty

- sv fastställd;
bestämd
en determined under;
specified in

Esimerkki:

- fi ...2 momentissa säädetyllä tavalla *määritetty* osuus...
sv ...den andel som *bestämts* enligt 2 mom. ...
en the share *determined under* subsection 2...

Ks. *mainittu ja määritelty ja tarkoitettu*

määrätä; antaa määräys

1. antaa määräys jostakin

- sv bestämma;
föreskriva;
förordna;
besluta;
förelägga;
utse;
ålägga;
utfärda bestämmelser/föreskrifter;
meddela föreskrifter
en to order;
to issue an order

Esimerkki:

- fi Valtioneuvosto *antaa* tarvittaessa *määräykset* siitä, että...
 sv Statsrådet meddelar vid behov *föreskrifter* om att...
 en The Government will, where appropriate, *issue orders* on...

2. määrätä jossakin

- sv bestämma;
 föreskriva
 en to provide;
 to give provisions on

Esimerkki:

- fi Työskentelyn järjestämisestä markkinaoikeudessa *määrätään* tarkemmin tuomioistuimen työjärjestyksessä...
 sv Närmare bestämmelser om hur arbetet vid marknadsdomstolen ordnas *utfärdas* i domstolens arbetsordning...
 en Further *provisions* on the organisation of the work of the Market Court *shall be given* in the court's rules of procedure...

määräys

1. sitova normi, joka on hierarkkisesti alemmantasoinen kuin laki ja asetus
 sv föreskrift
 en regulation

Valtiosopimuksissa esiintyy usein ilmaisu *laws and regulations* = lait ja määräykset.

2. määräys sopimuksessa, esim. valtiosopimuksessa

- sv bestämmelse (myös *lain säännös*)
 en provision (myös *lain säännös*)

3. yksittäinen määräys, joka voi sisältyä esim. tuomioistuimen päätökseen (vrt. *säännös*)

- sv förordnande;
 en order

nojalla; perusteella

- sv med stöd av;
 enligt;
 i överensstämmelse med;
 utifrån;
 på grundval av;
 på basis av
 en under;
 by virtue of;
 pursuant to

Ilmaisuja *perusteella* ja *nojalla* käytetään silloin, kun viitataan säädökseen tai säännökseen perustuvaan toimivaltaan tai oikeuteen tehdä jotakin.

Esimerkki:

- fi ...9 §:n *nojalla* annetun kieltotuomion vastaisesti.
 sv ...i strid med en förbudsdom som meddelats *med stöd av* 9 §.
 en ...in breach of a restraining order issued *under* section 9

Ks. *mukaan*

noudattaa

- sv iaktta;
följa
- en to comply with;
to follow;
to observe

Esimerkki 1:

- fi ...työsuhteissa, joissa työnantajan on *noudatettava* yleissitovaa työehtosopimusta.
- sv ...i de arbetsförhållanden där arbetsgivaren skall *följa* ett allmänt bindande kollektivavtal.
- en ...in employment relationships in which employers must *comply with* a universally valid collective agreement.

Esimerkki 2:

- fi ...ministeriö *noudattaa* soveltuvin osin tässä pykälässä säädettyä menettelyä.
- sv ...ministeriet *följer* i tillämpliga delar förfarandet i denna paragraf.
- en ...the Ministry shall, where appropriate, *follow* the procedure laid down in this section.

Esimerkki 3:

- fi Kaikessa julkisessa toiminnassa on *noudatettava* tarkoin lakia.
- sv I all offentlig verksamhet skall lag noggrant *iakttas*.
- en In all public activity, law must be strictly *observed*.

noudattaen

- sv med iakttagande av
- en in compliance with

noudattaminen

- sv iakttagande;
efterlevnad
- en compliance with

Esimerkki:

- fi X valvoo tämän lain *noudattamista*.
- sv X utöver tillsyn över *efterlevnaden* av denna lag.
- en *Compliance with* this Act shall be monitored by X.

ohje(et)

- sv anvisningar
- en instructions

Ohje ei ole yhtä sitova kuin määräys, mutta on joskus suositusta sitovampi. Esimerkiksi ministeriö voi antaa ohjeita hallinnonalansa viranomaisille vaikuttaakseen näiden toimintaan. EY-teksteissä *guidelines* on usein käytetty käsite, mutta sitä ei suositella *ohjeen/ohjeiden* vastineeksi, koska ohje on usein yksityiskohtainen ja muistuttaa määräystä.

Ks. *suositus*

ohjesääntö

sv reglemente
en rules of procedure

EI: *instructions*

Sääntelee korkeiden viranomaisten toimintaa, esim. valtioneuvoston ohjesääntö ja oikeuskanslerin ohjesääntö. Tarkoittaa virallisluontoista työjärjestystä.

Ks. *johtosääntö* ja *työjärjestys*

olla voimassa

Ks. *koskea; olla voimassa*

perusteella

Ks. *nojalla* ja *mukaan*

perustuslaki

sv grundlag
en Constitution

Perustuslaki on normihierarkiassa tavallisten lakien yläpuolella oleva säädös, jota voidaan muuttaa vain erityisessä vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakiin sisältyy mm. ylimpien valtiuelinten toimivaltasuhteita ja kansainvälisiä suhteita koskevat säännökset sekä perusoikeussäännökset.

Ks. *valtiosääntö*

pykälä

sv paragraf
en section

rangaistussäännökset

sv straffbestämmelser
en penal provisions

saattaa voimaan

sv sätta i kraft (kansalliset voimaansaattamissäädökset);
genomföra (EY)
en to implement

Ks. *laki [x] sopimuksen...voimaansaattamisesta ja tulla voimaan.*

siirtymäsäännökset

Ks. *voimaantulo- ja siirtymäsäännökset*

sillä edellytyksellä, että

Ks. *kuitenkin niin, että*

soveltaa

sv tillämpa;
iaktta
en to apply

Esimerkki:

- fi Tätä lakia *sovelletaan...*, jollei muualla laissa toisin säädetä.
- sv Denna lag *tillämpas* på...om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.
- en This Act *applies* to..., unless otherwise provided by law.

soveltamisala

- sv tillämpningsområde;
(EY-oikeudessa myös *räckvidd*)
- en scope of application;
scope

soveltuvien osien

- sv i tillämpliga delar
- en as appropriate;
where appropriate;
where applicable

Esimerkki:

- fi Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehestä on *soveltuvien osien* voimassa, mitä eduskunnan oikeusasiamiehestä säädetään.
- sv Angående riksdagens biträdande justitieombudsman gäller *i tillämpliga delar* vad som bestäms om riksdagens justitieombudsman.
- en The provisions on the Parliamentary Ombudsman apply, *as appropriate*, to the Deputy Parliamentary Ombudsmen.

Suomen säädöskokoelma (SäädK)

- sv Finlands författningssamling (FörfS)
- en Statutes of Finland

Suomen säädöskokoelman sopimussarja (SopS)

- sv Finlands författningssamlings fördragsserie (FördrS)
- en Treaty Series of the Statutes of Finland

Lyhennetty muoto *Finnish Treaty Series (FTS)* on myös mahdollinen, mutta sen kirjainlyhennettä ei suositella käytettäväksi säädöstekstissä.

suositus

- sv rekommendation
- en recommendation

Ks. *ohje(et)*

säädös

- sv författning
- en statute;
enactment

EY-oikeudessa: (fi) säädös; (sv) rättsakt; (en) instrument/act.

Kirjoitettu oikeusnormi. Yleisnimitys laeille ja asetuksille sekä muille säädöskokoelmassa julkaistuille oikeussäännöille.

säännökset ja määräykset

sv bestämmelser
en provisions

Suosittelavaa kääntää yhdellä sanalla.

Esimerkki:

fi ...tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen *säännösten ja määräysten* noudattamista.
sv ...skall övervaka att denna lag och de *bestämmelser* som utfärdats med stöd av den iakttas.
en ... shall ensure that the present Act and the *provisions* issued under it are observed.

säännös

sv bestämmelse
en provision

Tarkoittaa yksittäistä pykälää, momenttia, kohtaa tms. säädöksen sisällä.

Esimerkki:

fi Tarkempia *säännöksiä* tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.
sv Närmare *bestämmelser* om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.
en Further *provisions* on the implementation of the present Act may be given by Government decree.

More detailed provisions ei ole suositeltava vastine *tarkemmille säännöksille*.

säätää

Säätää-verbin paras käänkösvastine ei välttämättä aina ole verbi, vaan sen sijaan voidaan käyttää substantiivirakennetta, kuten joissakin alla olevista esimerkkilauseista.

sv bestämma;
föreskriva;

(Säätää-verbiä ei tarvitse aina kääntää ruotsiksi, vaan sen sijaan voidaan käyttää muita vaihtoehtoja: gälla/ange/nämna.)

en to provide;
to lay down (provisions);
to issue (provisions)

Esimerkki 1:

fi ...jollei tässä laissa toisin *säädätä*.
sv ...om inte något annat *bestäms/föreskrivs* i denna lag.
en ...unless otherwise *provided* in this Act.

Esimerkki 2:

fi ...jollei erikseen toisin *säädätä*.
sv ...om inte något annat *bestäms/föreskrivs* särskilt.
en ...unless otherwise *provided* by statute;
...subject to the *provisions* of other applicable statutes.

Esimerkki 3:

- fi ...niin kuin kuin tässä laissa *säädetään*;
 ...sen mukaan kuin tässä laissa *säädetään*.
 sv ...enligt (bestämmelserna i) denna lag;
 ... på det sätt som *bestäms/föreskrivs* i denna lag.
 en ...as *provided* in this Act.

Esimerkki 4:

- fi ...tässä laissa *säädetyin* edellytyksin.
 sv ...under de förutsättningar som *nämns/anges* i denna lag.
 en ...subject to the *conditions laid down* in this Act.

Esimerkki 5:

- fi Tämän lain voimaantulosta *säädetään* erikseen.
 sv Om ikraftträdandet av denna lag *bestäms/föreskrivs* särskilt.
 en Separate *provisions* shall be *issued* regarding the entry into force of this Act.

Esimerkki 6:

- fi X:stä *säädetään* tässä laissa (= Tämä laki koskee X:ää.)
 sv Denna lag *gäller* X.;
 I denna lag finns bestämmelser om X.
 en This Act *applies* to X.;
 This Act *lays down provisions* on X.

Rakennetta *to provide for* käytetään lähinnä silloin, kun säädetään jostakin mahdollisuudesta, esim. muutoksenhakuoikeudesta: *Section 7 provides for appeal against the decisions of the Board.*

Verbiä *to stipulate* käytetään esim. testamenteissa ja yksityisoikeudellisissa sopimuksissa, mutta sitä ei tule käyttää lakitekstissä.

säätää laki

- sv stifta en lag
 en to enact an act

Viittaa koko lainsäädäntöprosessiin. Hallitus antaa esityksen lain säätämisestä.

tarkoitettu

- sv avsedd;
 som avses
 en referred to

Esimerkki:

- fi 1 momentissa *tarkoitettu* ilmoitus
 sv den rapport som *avses* i 1 mom.
 en the notification *referred to* in subsection 1

Sanojen *tarkoitettu* ja *mainittu* käyttö on suomenkielisissä säädösteksteissä horjuvaa, mutta sanaa *mainittu* tulisi käyttää ainoastaan silloin kun esim. tietty viranomaisen mainitaan nimeltä ao. säännöksessä, johon viitataan, ja sanaa

tarkoitettu silloin kun sitä ei mainita täsmällisesti, vaan käytetään esim. ilmaisua *luvan myöntävä viranomainen*.

Ks. *mainittu ja määritelty ja määritetty*

tarkoittaa

sv avse
en mean

Esimerkki:

fi Tässä laissa ministeriöllä *tarkoitetaan* opetusministeriötä.
sv I denna lag *avses* med ministeriet undervisningsministeriet.
en For the purposes of this Act, the Ministry *means* the Ministry of Education.

tarkoitus

sv syfte;
mål;
avsikt;
mening
en objective(s);
purpose

Esimerkki:

fi Lain *tarkoitus*
sv Lagens *syfte*
en *Objectives* of the Act

tasavallan presidentin asetus

sv republikens presidents förordning
en Decree of the President of the Republic;
Presidential Decree

tasavallan presidentin asetus [x] sopimuksen voimaansaattamisesta ja sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

sv republikens presidents förordning om sättande i kraft av överenskommelsen/avtalet/konventionen om...och av lagen om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i avtalet/överenskommelsen/konventionen
en Decree of the President of the Republic on the Implementation of the Agreement/Treaty/Convention on...and on the Entry into Force of the Act on the Implementation of the Provisions of a Legislative Nature in the Agreement

Jos sopimus ei vaadi eduskunnan hyväksymistä – eikä siis lakia – se saatetaan voimaan pelkällä asetuksella.

tulla voimaan

sv träda i kraft
en to enter into force

Esimerkki:

- fi Tämä laki *tulee voimaan* 8 päivänä helmikuuta 1993.
 sv Denna lag *träder i kraft* den 8 februari 1993.
 en This Act *enters into force* on 8 February 1993.

Englannin kielessä *to enter into force, to come into force, to take effect* ja *to become effective* ovat yhtä hyväksyttäviä. Tässä sanastossa on päädytty suosittelemaan verbiä *to enter into force* yhtenäisyyden vuoksi, koska suomalaisissa lakiteksteissä esiintyy myös substantiivi *voimaantulo*, jonka vakiintunut vastine on *entry into force*.

Ks. *saattaa voimaan*

työjärjestys

- sv arbetsordning
 en rules of procedure

Ks. *johtosäntö* ja *ohjesäntö*

täydentävät säännökset

- sv kompletterande bestämmelser
 en supplementary provisions

vahvistaa laki

- sv stadfästa en lag
 en to approve a bill

Presidentti vahvistaa lain. (Esim. US – the President approves a bill = signs it and writes the word *approved* -> *Presidential approval*)

EI: *to confirm*

Ks. *antaa laki* ja *hyväksyä laki*

valtioneuvoston asetus

- sv statsrådets förordning;
 förordning av statsrådet
 en Government decree

Ks. *asetus* ja *ministeriön asetus*

valtioneuvoston periaatepäätös

- sv statsrådets principbeslut
 en Government resolution

EY- oikeudessa: (fi) päätöslauselma; (sv) resolution; (en) Resolution

valtiosäntö

- sv författning;
 konstitution;
 statsförfattning
 en constitution

Suppeassa merkityksessä käsitettä valtiosäntö voidaan käyttää perustuslain synonyyminä. Laajemmassa merkityksessä valtiosäännöllä kuitenkin tarkoitetaan

säädöksiä, jotka sääntelevät ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteita, valintaa ja päätöksentekomenettelyä sekä kansalaisten yleisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Tällöin valtiosääntöön sisältyy normihierarkkiselta asemaltaan ja säädäntötavaltaan erilaisia säädöksiä, joista ylimpänä hierarkiassa on perustuslaki.

Ks. *perustuslaki*

vastaisesti

sv i strid med;
som strider mot
en in violation of;
in breach of;
contrary to

Esimerkki:

fi Joka tämän lain *vastaisesti* tahallaan...
sv Den som *i strid med* denna lag uppsåtligen...
en Any person who intentionally... *in violation of* this Act...

viranomainen

sv myndighet
en authority

Englannin kielessä sana *authority* on usein tarkemmin määritelty, esim. *regional authorities*. Jos suomenkielisessä lakitekstissä käytetään pelkästään sanaa *viranomaiset*, se suositellaan käännettäväksi *competent authorities (toimivaltaiset viranomaiset)*.

voimaantulo

sv ikraftträdande
en entry into force

Ks. *tulla voimaan*

voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

sv ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser
en transitional provisions and entry into force

Käsitepari *voimaantulo- ja siirtymäsäännökset* esiintyy yleensä pykälän otsikkona, ja annettu englanninkielinen vastine on suositus otsikon käännökseksi. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset ovat samantyyppisiä kaikissa säädösteksteissä, ja niiden kääntäminen yhdenmukaisella tavalla on suositeltavaa. Alla annetaan muutamia esimerkkejä yleisimmistä voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä.

Esimerkki 1:

fi Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa.
sv Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. Den tillämpas första gången vid beskattningen för år 2000.
en This Act enters into force on 1 January 2000. It shall be applied for the first time to the taxation for the year 2000.

Esimerkki 2:

- fi Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 1999 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1999.
- sv Denna lag träder i kraft den 1 februari 1999 och gäller till och med den 31 december 1999.
- en This Act enters into force on 1 February 1999 and will remain in force until 31 December 1999.

Esimerkki 3:

- fi Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.
- sv Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.
- en This Act will enter into force on a date to be defined by decree.

Esimerkki 4:

- fi Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen.
- sv Om ikraftträdandet av denna lag bestäms särskilt.
- en Separate provisions shall be issued regarding the entry into force of this Act.

Esimerkki 5:

- fi Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä ennen lain voimaantuloa.
- sv Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
- en Measures necessary for the implementation of this Act may be undertaken before the Act's entry into force.

Esimerkki 6:

- fi Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa sattuneisiin tapauksiin.
- sv Denna lag tillämpas även på fall som har inträffat före ikraftträdandet / innan lagen träder i kraft.
- en This Act also applies to incidents that have taken place before the Act's entry into force.

Esimerkki 7:

- fi Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin rikoksiin sovelletaan edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
- sv På brott som begåtts innan denna lag träder i kraft tillämpas fortfarande de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.
- en The provisions of law in force at the time of the entry into force of this Act will continue to apply to offences committed before the Act's entry into force.

yleiset säännökset

- sv allmänna bestämmelser
- en general provisions